

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز یکشنبه ۱۷ دی ماه ۱۳۲۳ *

فهرست مطالب :

- ۱- تصویب صورت مجلس
- ۲- تقدیم لایحه تقاضای اعتبار جهت تدارکات وزارت جنگ
- ۳- مذاکره راجع بدستور
- ۴- طرح گزارش مربوط به لغو اختیارات اقتصادی رئیس کل دارایی و تصویب آن
- ۵- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس دو ساعت و ربع پیش از ظهر بریاست آقای سید محمد صادق طباطبائی تشکیل گردید

صورت مجلس روز شنبه ۱۶ دی ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند ***

[۱ - تصویب صورت مجلس]

- رئیس - آقای یمین اسفندیاری. راجع بصورت جلسه فرمایشی دارید؟
- یمین اسفندیاری - خیر بنده قبل از دستور عرضی داشتم.
- رئیس - اعتراضی بصورت جلسه نیست؟ آقای دولت آبادی
- دولت آبادی - بنده را جزو غائبین بدون اجازه نوشته اند در صورتیکه در جلسه بوده ام.
- رئیس - اصلاح میشود آقای عدل.
- عدل - عرض کنم بنده را جزو دیر آمدگان نوشته بودند در صورتیکه دیر نیامده بودم.
- رئیس - اصلاح میشود. آقای سنندجی.
- سنندجی - عرض کنم بنده را غایب نوشته بودند در صورتیکه غیبت بنده بعلمت کسالت مزاج بوده است و تلفوناً هم عرض کرده بودم.

* عین مذاکرات مشروح هشتماد و نهمین جلسه از چهاردهمین دوره قانون گذاری (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

- غایب با اجازه - آقای : منصف
- غائبین بی اجازه - آقایان : فرمانفرمائیان - فولادوند - ذوالقدر - دکتر کشورز - نقابت - اخوان - کفائی - عامری - دولت آبادی
- آصف - امیر ابراهیمی - حیدر علی امامی - سنندجی - نوایت - تیمور تاش - بوشهری - سلطانی - دکتر معاون - سید ضیاءالدین - فداکار - ملایری - سیف پور - پهبانی - شریعت زاده - نهرانی - معدن - رفیعی - کام بخش - گله داری
- دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : عماد تربتی - جلیلی - خاکباز - کاظمی - صمصام - قبادیان - جواد مسعودی - اکبر - نمازی - عدل - حشمتی - دکتر کبان - ایبکچیان - پوررضا.

رئیس - اصلاح میشود. اعتراض دیگری نیست؟
یکنفر از نمایندگان - بفرمائید یکنفر بیاید که اکثریت بشود.

رئیس - عرض کنم آقای وزیر دارائی لایحه ای دارند که میخواهند تقدیم کنند.

(۲- تقدیم لایحه تقاضای اعتبار جهت تدارکات وزارت جنگ)

وزیر دارائی (آقای اردلان) - راجع باحتیاجات تدارکات وزارت جنگ و تحصیل اعتبار مربوطه لایحه ایست که تقدیم مجلس شورای ملی میکنم و استدعا میکنم که دو موضوع راجع بوزارت دارائی مطرح شود یکی این لایحه لغو اختیارات است و دیگری گزارش کمیسیون بودجه راجع به بودجه است (صحیح است) **رئیس** - عده برای تصویب صورت مجلس فعلاً کافی نیست بعداً رأی بگیریم. این لایحه میرود به کمیسیون بودجه امروز دستور همانطوریکه اعلام شده است عبارت از بقیه لایحه بودجه.

بعضی از نمایندگان - عده برای رأی کافی شده.

رئیس - بصورت جلسه مخالفی نیست؟ (اظهار شد - خیر) صورت جلسه تصویب شد.

(۳- مذاکره راجع بدستور)

رئیس - عرض کنم عده از آقایان معتقد بودند که امروز لایحه لغو اختیارات مطرح شود دو نفر از آقایان هم پیشنهاد طرح لایحه بودجه را داده اند. لایحه بودجه هم پیشنهاد لازم ندارد برای اینکه جز دستور است این پیشنهاد فقط خوانده میشود یک پیشنهاد هم آقای دولت آبادی راجع باصلاح قانون مالیات بر در آمد داده اند حالا هر طور که که مجلس صلاح بداند اگر چنانچه مجلس رأی داد وارد دستور میشود.

حاذقی - آقای رئیس قبل از دستور بنده اجازه یک عرض مختصری خواسته بودم.

رئیس - چند نفر از آقایان هم اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند.

بعضی از نمایندگان - دستور. دستور.

رئیس - آقای صادقی بفرمائید توضیح بدهید بعد رأی بگیریم.

صادقی - عرض کنم بنده همانطوریکه در جلسه دیروز توضیح دادم بعقیده بنده این مطلب را بیش از آن طول دادن موضوعی ندارد و مخصوصاً با مذاکرات و پیشنهادها و تبصره های مفصلی که داده شده است و امروز هم خبر آن حاضر است بعضی از آقایان عقیده داشتند که قبل از ۲۴ ساعت که طبع و توزیع شود نمیشود طرح نمود بنده ماده ۶۱ و ماده ۶۳ را می خوانم خود آقایان قضاوت خواهند فرمود که صلاح نیست بیش از این معطل شود (ماده ۶۱ و ۶۳ را بشرح زیر قرائت نمودند)

ماده ۶۱ - هر اصلاحی که در بین جلسه پیشنهاد شده ولی رأی در باره آن گرفته نشده باشد باید قبل از جلسه آتی طبع و توزیع شود. اصلاحات جدیدی که بعد از ختم شور اول پیشنهاد میشود باید اقلایک روز قبل از شروع بشور ثانوی بکمیسیون مربوط بآن رجوع و طبع و توزیع شود.

ماده ۶۳ - (این را خواش میکنم توجه بفرمائید) اصلاحاتی که در ضمن شور ثانوی پیشنهاد میشود در صورتیکه از طرف کمیسیون ارجاع آن خواسته نشود صاحب اصلاح بطور اختصار آنرا توضیح و استدلال میکند و فقط اعضاء کمیسیون حق جواب دارند پس از آن مجلس در باب قبول توجه یا عدم قبول توجه رأی میدهد در صورت قبول توجه آن اصلاح بکمیسیون فرستاده میشود در باره این قبول اصلاحات نمیتوان همانروزیکه پیشنهاد شده است رأی داد. یعنی فردای آنروز میشود رأی داد.

فاطمی - این جور نیست.

مجدضائی - ماده نظامنامه صریح است.

رئیس - بفرمائید آقا (ماده ۲۶ را آقای مجد ضیائی بشرح زیر قرائت نمودند)

ماده ۲۶ - راپورت کمیسیون در خصوص طرح با لایحه قوانینی که بآن ارجاع شده در مجلس علنی داده میشود

در صورتیکه مجلس تصویب نماید در همان جلسه قرائت میشود راپورت مزبور باستثنای مواردیکه مجلس فوریت آنرا تصدیق میکند لااقل بیست و چهار ساعت قبل از مباحثه طبع و توزیع میشود.

صادقی - این خبر کمیسیون نیست آقا اصلاح است. **رئیس** - آقای صمصام.

صمصام - عرض کنم این لایحه بعد از آنکه پیشنهاد آقای دکتر شفق مورد قبول واقع شد حالیک لایحه جدیدی را دارد (یکنفر از نمایندگان - اینطور نیست) باید ۲۴ ساعت قبل توزیع شود و آقایان نمایندگان باید دقت کنند و حالا نباید در مجلس مطرح شود (صحیح است) **بعضی از نمایندگان** - رأی بگیرید.

مهندس فریور - بعد از آنکه یک موافق و یک مخالف صحبت کرد آنوقت رأی بگیرید.

نمایندگان - رأی. رأی

رئیس - پس رأی میکنیم آقایانی که موافقت باینکه لایحه اختیارات طرح بشود قیام نمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. آقای دولت آبادی پس حالا دیگر پیشنهاد شما موردی ندارد راپورت کمیسیون را التفات کنید بخوانند. **فاطمی** - بنده اخطار نظامنامه ای دارم (با عصبانیت) **رئیس** - بفرمائید.

فاطمی - این جریان وضع نظامنامه و مقررات تمام مجلس را بهم میزند این را بنده صریحاً عرض میکنم که بنده نه جزو موافقین آقای دکتر میلسیو هستم و با لغو اختیارات هم ملاحظه بفرمائید که گاهلاً موافق هستم این دلیل بر این نیست که تمام مقررات مجلس را ما بر هم بزنیم این رأی برخلاف نظامنامه بود ...

رفیعی - (با عصبانیت) اینطور نیست.

فاطمی - ... یک کسی که مخالف میلسیو است یا موافق است نباید که تمام مقررات مجلس را بر هم بزند ..

ایرج اسکندری - (با عصبانیت) اینطور نیست.

رئیس - بنده اول اجازه دادم که آقای هاشمی صحبت نمایند داد زدید رأی ما هم رأی گرفتیم این نظر مجلس است

همین حالا رأی گرفته شد بالاخره تکلیف چیست ؟
فاطمی - حالا چی چیز را مطرح میکنید ؟
دکتر عبده - اجازه میفرمائید ؟
رئیس - بفرمائید.

دکتر عبده - عرض کنم مطلب اینجا خیلی واضح نیست
 مطلب لااقل نظری است نسبت باشکالاتی که در آئین نامه پیدا
 میشود و جنبه نظری دارد بعقیده بنده تنه راهی که اشکال
 را برطرف میکند رأی مجلس است (صحیح است) نظامنامه
 تصریح ندارد بدلیل اینکه اول ماده ۶۳ میگوید درباره این
 قبیل اصلاحات نمیتوان هر روزیکه پیشنهاد شده است رأی
 داد از این ماده معلوم میشود که بحث در اصلاحات و شور
 اول و ثانی باهم یکسان نیست و تنها چیزی که هست و مقرراتی
 که هست در باب شور ثانی این است که همان روز میشود
 باین اصلاحات رأی داد ماهم همان روز باین اصلاحات رأی ندادیم
 و گذاشتیم برای امروز اشکالی ندارد در هر حال بنظر بنده
 اگر آئین نامه صریح بود اشکالی نداشت ولی صریح نیست
 و رئیس محترم مجلس شورای ملی نظرشان این بود که رأی
 گرفته شود و رأی مجلس را خواستند مجلس هم رأی خودش
 را داد و این رأی هم بنظر بنده مطاع است و اشکال هم حل
 شده است.

رئیس - بنده آقا نه نظری دارم و نه برای بنده فرق
 میکند و همه چیز بسته بنظر مجلس است ولی بنده چه کنم
 وقتی که مجلس میگوید رأی بگیرد. آقای دکتر طاهری
 فرمایشی دارید ؟

دکتر طاهری - این موضوع سوابق زیادی دارد و این
 کار مربوط بامروز و دیروز نیست و تمام سوابق مجلس هست
 و آقایان دبیر و پیروزمند سوابق نزدشان هست که اگر چنانچه
 پیشنهادی در مجلس قابل توجه شد و رفت بکمیسسیون برای اینکه
 سایرین بدانند و بفهمند که چه چیز است. الا آن از این خبر
 کمیسسیون کسی اطلاع ندارد (همه نمایندگان) باید این خبر
 کمیسسیون طبع و منتشر شود و بعد مطرح شود این سابقه مجلس

است تا امروز بنا بر این موجهی ندارد که این سابقه را تغییر بدهیم.
جمعی از نمایندگان - رأی گرفته شده است و مجلس
 تصویب کرده است.

امینی - بنظر بنده این بحث را باید قبل از گرفتن رأی
 کرد و حالا کار تمام است و این رأی که گرفته شد تکلیف
 مجلس را معین کرد ولی ایرادی که آقای دکتر طاهری
 داشتند راجع به خبر. حتماً اینطور نیست (در اینموقع
 آقای فاطمی برای خروج از جلسه حرکت نمودند)

ایرج اسکندری - آقا از جلسه بیرون نروید.

فاطمی - شما چه ؟

ایرج اسکندری - بما چه یعنی چه ؟ آخر اینجا مجلس
 است ، هماش که باختیار شما نیست .

فاطمی - من با شما حرف نمیزنم .

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - هر مطلبی به کمیسسیون رفت مجلس در
 انتظار خبر کمیسسیون خواهد بود خواه در شور اول ، خواه
 در شور ثانی .

رئیس - آقا بفرمائید پشت تریبون

اقبال - صدایشان خوبست ، همه جا میرسد

طباطبائی - ... خواه شور اول باشد خواه شور دوم
 هر قضیه ئی ، هر مطلبی ، هر موضوعی وقتی که رفت به
 کمیسسیون مجلس در انتظار خبر کمیسسیون است معمولاً خبر
 کمیسسیون باید قبل از تشکیل جلسه با آقایان نمایندگان برسد .
 باستحضار آقایان برسد بعد وارد مذاکره شوند اما موقعیکه
 بنده وارد جلسه شدم دیدم که از طرف آقای رئیس اعلام رأی
 شده و رأی گرفته اند من پرسیدم که رأی راجع به چیست ؟
 گفتند برای ورود در قضیه لغو اختیارات آقای دکتر میلیسپو
 مجلس هم رأی داد این مطلب هم همه ما را خسته کرده است
 از لحاظ نظامنامه و قید نظامنامه ئی تصور میکنم که حق با
 آقایان است ولی از لحاظ اینکه مجلس و همه ما خسته این
 مطلب هستیم پیشنهاد آقای دکتر شفق هم دیروز اینجامدنی
 مطرح بود ، صحبت شد ، خوانده شد آقایان هم اینجا استحضار

حاصل کردند و رأی و نظر کمیسسیون هم گمان میکنم چیز
 تازه و مطلب تازه نیست و اگر تازه ئی هم باشد مخبر کمیسسیون
 بعرض مجلس میرساند اینست که لطفاً آقایان موافقت بفرمایند
 امروز تمام شود

دکتر عبده - بنده يك راه حلی پیدا کرده ام

مهندس فریور - آقا رأی داده شده

رئیس - بفرمائید

دکتر عبده - عرض میکنم استناد آقایان بماده ۲۶ است
 قسمت اخیر ماده ۲۶ يك راه حلی نشان داده است قسمت
 اخیر ماده ۲۶ اینطور میگوید :

... راپرت مزبور باستثنای مواردیکه مجلس فوریت آنرا
 تصدیق میکند لااقل ۲۴ ساعت قبل از مباحثه طبع و توزیع
 میشود . حالا راه حل این که بنده پیشنهاد میکنم رأی
 بفوریت این لایحه بگیرد

رئیس - همین رأی که گرفته شد دلیل فوریت است .
 آقای هاشمی

هاشمی - رأی گرفته شده است (صحیح است) و لسی
 چون باز هم پیشنهاد زیاد داریم و از طرفی هم چند ماده
 راجع بود چه مانده وعده ئی چند ماه است حقوق نگرفته اند
 در شهرستانها ، خدای من شاهد است شکایات زیادی رسیده
 است (مهندس فریور - يك جلسه عقب میافتد) . . . . يك
 يك جلسه نیست در آن کابینه بود که آقای کاظمی وعده
 دادند در ظرف يك هفته این کار را عملی بکنند و الا آن
 شش ماه است که بتأخیر افتاده است وعده زیادی از
 فارغ التحصیل های آموزشگاه شهربانی و دبیران ۱۰ ماه است
 بی حقوقند و حالا که بنده نظر داشتم این چند ماده مطرح
 شود برای اینکه شور در کلیاتش تمام شده و در عرض يك
 ساعت این چند ماده میگردد آنوقت وارد بشویم در خبر
 کمیسسیون راجع به لغو اختیارات

رئیس - آقا بنده نظرم این بود که مجلس بکار خودش
 ادامه بدهد و اینقدر وقت را تلف نکنیم حالا صحبت شده
 است رأی گرفته شده است آقایان بنده را در محظور گذاشته اند

و بنده چاره جز طرح این لایحه ندارم
۴- طرح گزارش مربوط به لغو اختیارات اقتصادی
رئیس کل دارائی

مخبر (آقای امینی) - اجازه میفرمائید گزارش را بخوانم ؟
ملك مدنی - آقا بدهید آقای هاشمی منشی بخوانند
طباطبائی - آقای امینی مخبر کمیسسیون هستند
هاشمی - بنده آشنائی باین خط ندارم خود آقای امینی
 قرائت میفرمایند

(گزارش کمیسسیون توسط آقای امینی (مخبر) بشرح
 زیر قرائت شد)

گزارش از کمیسسیون قوانین دارائی بمجلس شورای ملی
 پیرو گزارش شماره ۸ مورخ ۲۹ آذرماه ۱۳۲۳ مربوط
 بلایحه شماره ۱۶۲۵۷ دولت (موضوع لغو اختیارات اقتصادی
 دکتر میلیسپو رئیس کل دارائی) چون در مجلس شورای
 ملی طرح پیشنهادی آقای دشتی بعنوان ماده اصلاحی و
 پیشنهاد های آقایان دکتر طاهری و تهرانچی مورد قبول
 نخست وزیر و مخبر کمیسسیون واقع گردید و پیشنهاد آقای
 دکتر شفق مورد توجه مجلس قرار گرفت و در نتیجه گزارش
 نامبرده با سایر پیشنهادات مجدداً بکمیسسیون قوانین دارائی
 ارجاع شد ، اینک کمیسسیون پس از مطالعه و مذاقه و قبول
 کردن پیشنهاد آقای دکتر معظمی و طرح آقایان سرتیپ زاده
 دکتر شفق و فرهودی ماده واحده را بشرح زیر اصلاح و
 برای تصویب تقدیم میدارد :

ماده واحده - قیانون اختیارات دکتر میلیسپو مصوب
 ۱۳ اردیبهشت ۱۳۲۲ باستثناء ماده ۷ آن که شامل وزیران
 و نمایندگان مجلس شورای ملی نیز خواهد بود از تاریخ
 تصویب این قانون نسخ و هیئت دولت مکلف است ادارات
 و دستگاهائی که در نتیجه قانون مزبور ایجاد شده یا تحت
 اختیار رئیس کل دارائی در آمده است تحت نظر و مسئولیت
 خود گرفته در ظرف یکماه قسمتهائی را که مقتضی بداند
 منحل و یا با اعتبارات و بودجه و دارائی آنها بوزارتخانه های
 دیگر منتقل و یا بصورت وزارت اقتصاد یا اداره مستقلی

در آورد. هیئت دولت مجاز است کلیه آئین نامه هائی که تا کنون از طرف دکتر میلیسیو صادر گردیده کلاً یا بعضاً ابقاء یا جرح و تعدیل و یا الغاء نماید.

تبصره ۱ - دولت مکلف است بلادرنگ و سائلی در اختیار دیوان محاسبات بگذارد که بکلیه حسابهای دستگاههای که زیر نظر دکتر میلیسیو اداره میشده است رسیدگی نماید و پس از سه ماه گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم دارد.

تبصره ۲ - دولت باید حتی الامکان از استخدام جدید خودداری نماید و در صورت ضرورت باید بطور مسابقه و با رعایت مواد ۴ و ۷۳ قانون استخدام کشوری عمل نماید.

تبصره ۳ - دولت مکلف است هر چه زودتر شورای عالی اقتصاد را که طرح آن در سابق ریخته شده با اصلاحاتی که لازم بداند تشکیل دهد و از تاریخ تصویب این قانون تا انقضای سه ماه نقشه اقتصادی علمی متناسب با احتیاجات فوری کشور تنظیم و بمجلس شورای ملی تقدیم دارد و بخصوص برای منع فرار سرمایه از ایران و تشویق صرف آن در راه تولید ثروت اصولی وضع کند.

امینی - علاوه بر پیشنهاد آقای دکتر شفق که در کمیسیون تصویب شد دو پیشنهاد دیگر هم مورد تصویب واقع شد یکی پیشنهاد آقای دکتر معظمی است که بعنوان تبصره دوم یعنی دولت باید حتی الامکان از استخدام اعضای جدید خودداری بکند و یکی هم طرحی بود که بامضای آقایان دکتر شفق و سرتیپ زاده و فرهودی بود مربوط باینکه ماده ۷ قانون اردیبهشت شامل وزراء و نمایندگان هم بشود و آنهم در این گزارش گنجانیده شد بنابراین پیشنهاد اصلاحی آقای دشتی و آقای دکتر طاهری و تهرانچی و دکتر شفق و این دو پیشنهاد اخیر هم بلاوجه ضمیمه شده است.

رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - دیروز وقتی که جلسه تمام شد در خارج از جلسه آقای امینی از من پرسیدند که امروز عصر اگر جلسه کمیسیون تشکیل شود راجع بخبر کمیسیون تکلیف چیست

سابقه چه بوده است؟ بنده عرض کردم آن ماده که مورد توجه واقع شده است آنرا اصلاح کنید و خبر شرابدهید بمجلس در مجلس همان فردا که امروز باشد مطابق سابقه مورد بحث و صحبت واقع میشود و سایر پیشنهاد های دیگر را در کمیسیون مورد بحث قرار ندهید زیرا اگر دادید این اشکال آئین نامه ای پیش میآید (صحیح است) آقای امینی تشریف دارند بنده عرض میکنم علت اینکه در موقع اخذ رأی بنده سکوت کردم و عرضی نکردم در این موضوع برای این بود که يك شبهه پیدا شده و آن اینست که شاید نظری هست که اختیارات دکتر میلیسیو بتاخیر بیفتد یا تصویب نشود و حال اینکه بنده خودم عقیده ام اینست و همان روز هم که این لایحه را تقدیم کردند گفتم که با الغای اختیارات ۱۳ اردیبهشت دکتر میلیسیو موافق هستم و حتی آنوقت هم گفتم که این را بدو سه کمیسیون بفرستید برای اینکه اینقدر طول و تفصیل پیدا نکند، يك تجربیات و سوابقی هست که اگر آقایان بآنها يك قدری توجه بفرمایند باعث تسهیل و باعث تسریع و پیشرفت کار است متأسفانه گاهی که گفته میشود يك سوء تفاهمی ایجاد میکنند و باینکه نظر صاف و پاکی بآن نگاه نمیکنند. عرض کنم این خبر که الان ملاحظه میفرمائید اصلاً با اصل ماده بکلی متفاوت است ماده ای که خبر کمیسیون بوده است که آقای دشتی پیشنهاد کرد و آقای مخبر قبول کردند و آقای نخست وزیر هم بنام دولت او را بجای خبر کمیسیون قوانین دارائی قبول کرد بکلی اسکت و ساختمان آنرا عوض کرده اند (مهندس فریور - نخیر ابداً) . . چرا تمام ساختمانش عوض شده است پیشنهاداتی هم که دیروز رسیده است آنها را هم همایش را ضمیمه کرده اند و يك خبر مستقلاً به مجلس داده اند در حالتیکه کمیسیون قوانین دارائی حق اینکار را نداشته است توجه بفرمائید، مطابق سوابق يك پیشنهادی در مجلس مورد توجه قرار گرفته است، کمیسیون دارائی صرفاً باید روی آن پیشنهاد اظهار نظر کند و خبر او را از نظر اثبات و نفی به مجلس بدهد که کمیسیون . .

جمعی از نمایندگان - آقا عده کافی نیست.

رئیس - آقایان رفته اند بیرون بفرمائید که دعوتشان کنند چون این ابسترو کسبون آقایان هم ایندفعه وسیله عجیبی است که تازه مد شده است.

امینی - آقا پس بکریع تنفس بدهید.

رئیس - بسیار خوب بکریع تنفس میدهم.

(در این موقع یکساعت و نیم قبل از ظهر جلسه بعنوان تنفس تعطیل و دو ساعت و ربع بظهر روز دوشنبه هیجدهم دی ماه ۱۳۲۳ بریاست آقای سید محمد صادق طباطبائی تشکیل گردید)

رئیس - چون صورت مجلس نداریم و تنفس بود عده هم برای مذاکره کافی شده است شروع میکنیم بمذاکره جمعی از نمایندگان هم قبل از دستور اجازه خواسته اند.

عده از نمایندگان - دستور. دستور.

سازان - بنده با دستور مخالف هستم.

امینی - تنفس بود آقا دستور هم معین است بقیه شور در لایحه است.

طباطبائی - مطرح فرمودید آقا دیگر قبل از دستور موضوع ندارد (صحیح است).

رئیس - بسیار خوب گزارش کمیسیون را دیروز آقای امینی مخبر قرائت کردند باز هم لازم است قرائت می شود (خیر) پس پیشنهادات قرائت می شود. يك پیشنهادی از طرف آقای مجد رسیده است.

بنده پیشنهاد میکنم گزارش کمیسیون دارائی مورخ ۱۷ دیماه بترتیب ذیل اصلاح شود.

ماده واحده - اختیارات دکتر میلیسیو موضوع قانون ۱۳ اردیبهشت ۱۳۲۲ از این تاریخ فقط با تصویب وزیر دارائی قابل اجراست.

۳ تبصره مصوب کمیسیون ضمیمه پیشنهاد است.

رئیس - آقای مجد.

مجد - بطوریکه خاطر محترم آقایان نمایندگان مستحضر است علت اصلی پیشنهاد لغو قانون ۱۳ اردیبهشت ۲۲ ظاهراً دو چیز است. اولاً عده از آقایان مدعی هستند

که دکتر میلیسیو نتوانسته و یا نخواسته است از اختیارات مزبور به نفع کشور استفاده نماید. ثانیاً قانون مزبور طوری تدوین شده که دکتر میلیسیو دارای اختیارات مطلقه است بدون اینکه در مقابل دولت مسؤلیتی داشته باشد و اصولاً این رویه خلاف رویه مشروطیت است. در پیشنهادی که تقدیم داشته ام نسبت بهر دو موضوع رفع نگرانی میکند زیرا هر اقدامی که مشارالیه (دکتر میلیسیو) بعمل میآورد باید با تصویب و اجازه وزیر دارائی باشد اگر عمل خلاف مصلحت خواست انجام دهد وزیر دارائی جلوگیری خواهد کرد بعلاوه در مقابل وزیر دارائی مسؤل است وزیر دارائی هم مسؤل مجلس و البته اختیار مطلق از دکتر میلیسیو سلب خواهد شد علاوه بر این پیشنهاد بنده دارای محاسن دیگری نیز میباشد اولاً - زحمت دولت از بر هم زدن ادارات وزارت دارائی مرتفع خواهد شد و می تواند بکارهای مهم کشور بپردازد. ثانیاً چون یقین دارم انحلال ادارات و یا نقل انتقال آنها باعث می شود مبالغ کبی مال دولت حیف و میل شود و اگر پیشنهاد بنده تصویب شود دیگر محتاج با اقدامات دیگر و بهم زدن ادارات وزارت دارائی نخواهیم بود طبعاً در مال دولت حیف و میلی از این حیث نخواهد شد ثالثاً چون هشت ماه است که ادارات مربوطه وزارت دارائی در خرید کالای انحصاری و تقسیم و فروش آن اطلاعات و تجربیات تحصیل کرده اند در هر صورت با تصویب پیشنهاد بنده ادارات مزبور بکار خود باقی میماند و دیگر محتاج به تجربیات ثانوی نخواهیم بود، رابعاً امیدوارم با تصویب این پیشنهاد به تشنجات فعلی پارلمان که بیست و دو سه روز است مملکت دچار آن میباشد خاتمه داده شود.

سه تبصره ضمیمه گزارش کمیسیون دارائی ضمیمه پیشنهاد بنده است.

مخبر کمیسیون (امینی) - بنده متأسفم از این که آقای مجد این موضوع را در نظر نگرفتند اساساً در تمام این مدت عقیده اکثریت مجلس بر این است که اصولاً نباید اختیاراتی در دست دکتر میلیسیو باشد عده هم که

اظهار حرارت هائی می کردند از این بابت بود که نباید يك اختیاراتی به طور مطلق به يك نفر بیگانه داده شود عده دیگر به این قسمت استدلال می کنند که اساساً يك خراب کاری ها و سوء اداره بقدری شده است که دیگر نباید این اختیارات ادامه پیدا کند حالاً جناب عالی پیشنهاد کرده اید که باز هم همان اختیارات در تحت نظر وزیر دارائی به او داده شود و این اصلاً صورت عمل پیدا نخواهد کرد ما اصولاً معتقدیم که اختیاراتی لازم نیست برای اینکه يك مقرراتی هست و يك اصولی هست که تمام این کارها را ممکن است بدون اختیار بچرخاند و ثانیاً ثابت شده است که علاوه بر این که از اختیارات نتیجه گرفته نشده است جز این که يك مقدار خراب کاری هائی شده است که اگر باز هم ادامه پیدا کند باز خرابتر بکند و باین تشنجات مجلس رو برر شود این پیشنهادی که جناب عالی کرده اید این به کلی تمام قضیه را بر می گرداند و تمام زحمات و جار و جنجال هائی که در ظرف يك سال چه در مجلس بوده و چه در ملت بوده بالاخره بنده از آقا استدعا می کنم که این پیشنهادتان را پس بگیرد چون قابل اجرا نیست این بر خلاف تمام صحبت هائی است که مادر مجلس کرده ایم خود د کتر میلیسپو در سه ماه قبل هم نوشت به مجلس که من حاضر هستم تحت نظر وزیر مالیه باشم قبول نشد و بالاخره این حاضر بودن تحت نظر وزیر مالیه با آن جریانات که صحبت شد اصلاً قابل عمل نیست و اصلاً به هیچ وجه من الوجوه و به هیچ عنوان حتی در امور مالی هم اصلاً نباید اختیاراتی به يك نفر بیگانه داده شود بنابراین خواهش می کنم که آقا از پیشنهاد خودتان صرف نظر بفرمائید و به علاوه پیشنهاداتی هم که معقول و منطقی بنظر می رسد خواهش می کنم از آن پیشنهادات نیز آقایان خودداری بفرمائید چون قضیه يك صورت بدی پیدا میکند مثل این که آقایان عمداً میخواهند این لایحه را بتعویق بیندازند در صورتی که این نظر به هیچ وجه نیست (صحیح است)

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای مجد موافقین قیام نمایند (چند نفری قیام نمودند) تصویب نشد.
پیشنهاد آقای مخبر فرمند:

بنده پیشنهاد میکنم در ماده واحده جمله (با اداره مستقلی حذف شود)

امینی - آقا این پیشنهاد رد شده است

مخبر فرمند - عرض کنم حضورتان این پیشنهادی را که بنده کردم فقط از نقطه نظر نگرانی است که بعد خواهیم داشت اگر دستگاہ اقتصاد این قدر کوچک و ضعیف است که میشود يك اداره اش کرد بنده تعجب میکنم که چرا دو سال است آن قدر هیاهو و جار و جنجال راه انداخته اگر يك چیز کوچکی است که نباید آن قدر درش صحبت کرد پس معلوم می شود مطلب خیلی اهمیت دارد و این مذاکرات و چیز هائی که گفته میشود در اطراف اهمیت موضوع است اداره اقتصاد و يك دستگاہ اقتصادی اینطور نیست که يك رئیس اداره او را بچرخاند اگر اینطور است و این قدر کوچک است که این قدر هیاهو و جار و جنجال لازم نیست پس موضوع قابل دقت و اهمیت است خدا میداند که بنده هیچ نظری ندارم حواس من هم متفرق نیست اشتباه هم کمتر میکنم یعنی در يك فکری که دارم کمتر اشتباه میکنم ولی ممکن است که اصلاً فکرم غلط باشد ولی در آن فکری که میکنم اشتباه نمیکنم این است که بنده می بینم که يك پایه را که شما دارید خراب میکنید یعنی يك مهندسی آورده اید و يك خانه را به او داده اید ساخته است حالا می بینید از عهده بر نیامده شما دارید این خانه را خراب میکنید بدون اینکه قبلاً جای او بنائی ساخته باشید بدون اینکه مهندس و معمارش را تهیه کرده باشید کلنگ را برداشته اید دارید خراب میکنید و معلوم نیست که کی باید دوباره بسازد پس بنا بر این بنده عقیده ام این است که اگر ما خواهیم دستگاہ اقتصادی ما را بر هم بزیم حداقل این قدر بهش اهمیت بدهیم که بشکل يك وزارتخانه در نیاید برای اینکه اگر يك وزیر مسئولی داشت این وزیر لااقل از ترس سؤال

و استیضاح بکفداری خودش را جمع و جور میکند و الا اگر مسئول مجلس نباشد هر چه هست و نیست خراب خواهد شد و از این خواهد رفت در لایحه نوشته شده است که بدولت اجازه داده میشود یعنی دولت مکلف است فردا اگر بنده بخواهم سؤالی در يك قسمت اقتصادی بکنم از کی بکنم؟ از هیئت دولت سؤال کنم استیضاح از هیئت دولت بکنم طرف سؤال و استیضاح بنده کیست؟ چهارده نفر را بنده جمعوت بکنم و سؤال بکنم که چرا بهمدان یا فلانجا قماش نداده اید آخر اینکه نمیشود هر کاری يك مسؤلی میخواهد خصوصاً قسمت اقتصادی با این پریشانی و با این وضعیتی که دارد بنده تصور میکنم جناب آقای نخست وزیر برای اینکه خیال خودشان هم راحت باشد این را تصدیق بفرمائید که اگر کار را بدست يك مسؤلی بدهند و بار خودشان را سبکتر بکنند هم بمصلحت خودشان است و هم بمصلحت مملکت و مجلس.

رئیس - آقای د کتر اعتبار.

د کتر اعتبار - بنده با کمال تأسف باید اینجا به هیئت رئیسه اعتراض کنم يك پیشنهادی که یک دفعه در مجلس رد شده مجدداً خوانده میشود عرض از پیشنهاد آقای مخبر فرمند که پیشنهاد حذف یا اداره مستقل را کرده اند این است که بصورت وزارت اقتصاد در بیاید یعنی پیشنهاد میکنند وزارت اقتصاد تشکیل شود این پیشنهاد مشابه این پیشنهاد نظائرش در مجلس رد شده است و اصلاً قابل بحث نیست آقایان باید متوجه باشند که بدون جهت وقت مجلس تلف نشود.

نخست وزیر - در قسمت مسؤلیت که آقای مخبر فرمند فرمودند عرض میکنم چه هیئت دولت نوشته شود و چه نخست وزیر نوشته شود در هر صورت شخص بنده و هیئت دولت در اموراتی که هست مسؤلیت داریم و البته هر نظری را که آقا بخواهند از جنبه سؤال بفرمائید بفرمائید هیچ فرقی نمیکند چه از شخص بنده باشد یا هر يك از وزراء باشد اشکالی نخواهد داشت ولی موضوعی را که فرمودید در این چند روزه ماسعی کرده ام که هر نظری که آقایان

دارند تا همین بکنیم برای اینکه این قانون زودتر به تصویب برسد و واقعاً امور ما با این وضع بی تکلیفی نماند و همانطور که اظهار نگرانی فرمودند يك خساراتی متوجه دولت نشود و الا همانطوریکه در لایحه تقدیمی بود نظر این بود که اختیار بدولت داده شود تا اینکه دولت مطالبات خودش را بکند و همانطور که فرمودید بصورت که لازم است سازمانش را بیاورد بمجلس حالا هم سازمان را میآوریم و بمجلس تقدیم میکنیم و دیگر صحبت اختیار و غیره آنکی هم در بین نیست فقط دولت باید سازمان اینها را بدهد و وضعیت این سازمانها را بهبودی بدهد بعد هم گزارش زاپوش را هم بمجلس تقدیم بکنند این است که بعقیده بنده اشکالی ندارد چون قسمتهای مختلف است فقط قسمتهای اقتصادی نیست و قسمتهای دیگر هم هست و بالاخره این نظری است که آقایان پیشنهاد کردند و ما هم قبول کردیم حالا از سر نو بخواهیم حذف کنیم باز ممکن است اسباب اشکال شود بنا بر این خواهش میکنم آقا پیشنهادتان را پس بگیرد

رئیس - بنده بطوریکه از اداره نند نویسی پرسیدم میگویند این پیشنهاد وزارت اقتصاد ضمن دو پیشنهاد رد شده است چون پیشنهادها خیلی زیاد است آه نظرش نمی ماند بنا بر این رأی لازم ندارد حالا هر طور آقایان میفرمائید عمل شود (فاطمی - وقتی که نند نویسیها میگویند رد شده دیگر رأی لازم ندارد)

پیشنهاد آقای فرهودی:

پیشنهاد میکنم در ماده واحده پس از جمله خواهد بود نوشته شود از تاریخ اول اسفند ۱۳۲۳ فسخ بود در آن تاریخ الی آخر.

بعضی از نمایندگان - این هم رد شده

فرهودی - این پیشنهاد رد نشده است آن پیشنهاد که رد شده تاریخش غیر از این است بنده تاریخش را یکماه جلوتر پیشنهاد کرده ام. عرض کنم مخصوصاً از دولت و آقایان نمایندگان خواهش میکنم بيك نکته توجه بکنند و آن نکته این است که سعی کنند در این قانون بکنند که

نظریات مختلف رعایت شود و حتی الامکان قانونی که میگذرد جامع نظر همه آقایان باشد يك نظر هست که قانون سیزده اردیبهشت با طرزی که اجرا شده مضر است این را یکمده زیادی از آقایان معتقدند يك نظر دیگر هم هست که پیشنهاد آقای دکتر شفق است که قبول شد و کمیسیون هم او را تأیید کرد و نماینده این نظر است که خیلی خوب قانون سیزده اردی بهشت را که میخواهید لغو کنید چه چیز میخواهید جایش بگذارید عده از آقایان از این بابت نگران هستند که بنده هم جزو آنها هستم دولت هم که تازه تشکیل شده است و يك دولتی نیست که یکسال و دو سال دوام پیدا کرده باشد و يك تجربیاتی داشته باشد بنابراین پیشنهادی که بنده کردم خلاصه اش این است که بدولت فرصتی بدهیم که مطالعاتش را برای تشکیل يك سازمان صحیحی انجام بدهد و در اول اسفند انوما تیکمان این سازمان را که مطالعه کرده جای این سازمان فعلی بگذارد که هم نظر آنهایی که میگویند قانون سیزدهم اردیبهشت لغو شود تأمین شود و هم نگرانی آنهایی که میگویند ما يك قانونی را بگذاریم بدون اینکه چیزی جایش بگذاریم رفع شود و بنظر بنده این نگرانی صلاح نیست که باقی بماند

جمعی از نمایندگان - رأی رأی .

رئیس - آقایانیکه با پیشنهاد آقای فرهودی موافقت قیام فرمایند (چند نفر قیام نمودند) تصویب نشد. پیشنهاد آقای ملک مدنی: پیشنهاد مینمایم کلمه «یا» از وزارت اقتصاد حذف شود.

ملک مدنی - يك نکته را بنده میخواستم عرض کنم که آقای نخست وزیر و آقایانی هم که اصرار دارند زودتر این لایحه بگذرد توجه فرمایند میخواستم عرض کنم آن پیشنهادی را که آقای دشتی و آقای دکتر شفق بمجلس دادند و مجلس هم موافقت کرد فقط يك نکته ای بود که ما موافق بودیم که يك وزارت اقتصادی باشد و باین جهت بنده پیشنهاد کردم که این کلمه یا برداشته شود که تبدیل شود بوزارت اقتصاد یا اداره کلی بنده با هر دو نظرش موافقم ولی

باید يك مرجعی بعقیده بنده مسئول مجلس شورای ملی باشد که ما بتوانیم از او سؤال و پرسش کنیم درست است هیئت دولت مسئولیت مشترک که در برابر مجلس دارد ولی آن کاری که مربوط بوزارت دارائی یا وزارت جنگ است از آقای اردلان و آقای زند باید سؤال کرد ما میخواهیم يك مرجعی باشد که در مقابل مجلس شورای ملی مسئول باشد این است منظوری که ما داریم و اصراری هم نداریم ولی اگر چنانچه این نظر را قبول بفرمائید چنانچه عرض کردم در آراء این لایحه تأثیر زیادی خواهد داشت.

نخست وزیر - پریروز این پیشنهاد را فرمودید و بنده هم قبول کردم که نوشته شود بنابراین نظر جنابعالی تأمین شده نوشته شده است اداره مستقل یا وزارت اقتصاد حالا هر طور که میفرمائید اصلاح شود ولی در هر صورت نوشته شده است.

ملک مدنی - بسیار خوب .

رئیس - آقای امیر تیمور فرمایشی دارید؟

امیر تیمور - نظر آقای ملک کاملاً تأمین است همانطور که آقای نخست وزیر هم فرمودند در جلسه سابق این نظریه تأمین شد که بدولت مجال داده شود که مطالعات خودش را یا بصورت وزارت اقتصاد یا اداره مستقل پیشنهاد بکند این نظر حضرتعالی بود که تأمین شده و دیگر نگرانی نیست.

ملک مدنی - چون تأمین شده بنده پس میگیرم .

پیشنهاد آقای فرهودی:

پیشنهاد میکنم بعد از جمله اقتصاد بین الهالین نوشته شود (پس از تصویب قانون تشکیل وزارت اقتصاد)

فرهودی - بنده از کمیسیون قوانین دارائی تشکر میکنم که یکی از پیشنهادهایی را که به اتفاق آقای دکتر شفق و آقای سرتیپ زاده داده بودیم در کمیسیون رعایت فرمودند و در متن ماده گذاشتند که مستخدمین دولت و نمایندگان مجلس شورای ملی در مورد اجناس انحصاری حق مداخله ندارند چون نگرانی از این بود که یکمده شاید وارد معاملات

اجناس انحصاری بشوند این نگرانی رفع شد اما این پیشنهاد چون بموجب قانون اساسی هیچ وزارتخانه نمیتوان تشکیل داد مگر بموجب قانون در اینجا نوشته شده است یا اداره مستقل یا وزارت اقتصاد اگر دولت تصمیم گرفت که اداره مستقل باشد که ما حرفی نداریم و اشکالی نیست ولی اگر دولت از اختیاری که اینجا بهش داده میشود خواست استفاده کند و وزارت اقتصاد تشکیل بدهد مطابق یکی از اصول قانون اساسی میباشد قانون تشکیل وزارت اقتصاد را بمجلس تقدیم کند و از تصویب مجلس شورای ملی بگذراند.

رئیس - آقایانیکه با پیشنهاد آقای فرهودی موافقت قیام فرمایند.

(عده قلیلی برخاستند)

تصویب نشد. پیشنهاد آقای طوسی:

پیشنهاد میکنم در تبصره ۲ (حتی الامکان) حذف شود طوسی - عرض میکنم ملاحظه بفرمائید همیشه شکایت میشود از اینکه یکمده کارمندان محترم و خدمتگذار دولت از کار برکنارند این کلمه حتی الامکان خیلی کش دار است و ممکن است دست دولت را باز بگذارد که هر کاری که دولت دلش میخواهد بکند حالا این دولت طرف اعتماد مجلس است بجای خودش ولی بعدها ممکن است اسباب زحمت شود و البته برای این است که حتی الامکان تا آنجائی که مقدور و ممکن است کارمندان دولت استخدام بشوند ولی با استخدام کارمندان جدید بنده مخالف هستم خواهش مندم این پیشنهاد را قبول بفرمائید والا استدعا میکنم که رأی گرفته شود.

مخبر - منظور از گذاشتن کلمه حتی الامکان این بود که ممکن است يك اشخاص فنی حتماً مورد ضرورت وزارتخانه باشند و آنجا چون نوشته شده است در صورت ضرورت ممکن است از کلمه حتی الامکان صرف نظر شود.

پیشنهاد آقای فرهودی:

نخست وزیر - حذف این کلمه را بنده هم قبول میکنم. پیشنهاد میکنم در تبصره سوم بعد از جمله فرار سرمایه از ایران نوشته شود (و تکثیر صادرات) و بجای اصولی وضع

کند نوشته شود اقدامات لازم بعمل آورد.

فرهودی - عرض میکنم این تبصره سوم که نماینده فکر بعضی از آقایان است برای این است که از فرار سرمایه از مملکت اظهار نگرانی کردند بنده تصور میکنم ماهمینطور که باید جلو گیری کنیم از فرار سرمایه باید يك عملیاتی هم برای تکثیر سرمایه بعمل بیاوریم و البته با طرح يك نقشه اقتصادی ممکن است جلو گیری از فرار سرمایه کرد این یکی دیگر اینکه در آخرش هم نوشته شده است که دولت اصولی وضع کند برای اینکارها ممکن است دولت اصولی وضع کند ولی اجرا نشود این است که بنده پیشنهاد کردم بجای اصولی وضع کند نوشته شود اقدامات لازم بعمل آورد

مخبر - هیچ فرق نمیکند بنده قبول میکنم.

پیشنهاد آقای سیف پور فاطمی:

بنده پیشنهاد میکنم که تبصره يك بطریق زیر اصلاح شود.

تبصره ۱ - دولت مکلف است بلادرنگ وسائلی در اختیار دیوان محاسبات بگذارد که تکلیف حسابهای دستگاههای اقتصادی کشور از سوم شهر یور ۱۳۲۰ تا تاریخ تصویب قانون الفسای اختیارات رسیدگی نماید و پس از سه ماه گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم دارد.

سیف پور فاطمی - عرض کنم بنده در کمیسیون دارائی مستمع آزاد بودم اصولاً این پیشنهاد از طرف آقای کاظمی شد و جناب آقای نخست وزیر هم قبول کردند علت این پیشنهاد هم این بود که آقای کاظمی اظهار داشتند که در وزارت خواربار سابق و وزارت دارائی يك حیف و میلیتهای شده است و يك پولهایی هم از بین رفته است و یکی دوتا پرونده اش را هم بنده الان اشاره میکنم یکی پرونده کتانه است که آقای امامی خوب اطلاع دارند که سه میلیون تومان باین مملکت ضرر رسیده است راجع بدویست کامیون و شاید د کتر آقایان هم اطلاع داشته باشند و همچنین پرونده های دیگر ایشان پیشنهاد کردند حالا که میخواهیم يك کار اساسی بکنیم اختیار بدهیم بدیوان محاسبات که هم قسمت اقتصادی ادارات و وزارت دارائی را و هم قسمت خوارباری

را که دوست میلیون پول مملکت را از بین برده است رسیدگی کنند و الآن بزورنده هائی در دیوان کیفیت بلغاد و تاش گیر افتاده است که باید رسیدگی بشود.

یکتفر از نمایندگان - این پیشنهاد خوبی است.

سیف پور فاطمی - عرض کنم در خود کمیسیون دارائی هم اول پیشنهاد همین بود ولی بنده نفهمیدم که چه طور شد عوض شد من از جناب آقای نخست وزیر و مخبر کمیسیون تمنا میکنم که این پیشنهاد را قبول فرمایند.

امینی (مخبر کمیسیون) - عرض کنم در کمیسیون دارائی خاطر لازم که پیشنهاد اینطور بوده است بهر حال پیشنهاد خوبی است و اشکالی ندارد قبول میکنم مفتی مدتش را سه ماه کافی نمیدانم.

سیف پور فاطمی - بسیار خوب سه ماه بکنید بعدا که نرسید تمدید شود.

یکتفر از نمایندگان - شش ماه بکنید.

مخبر کمیسیون - بسیار خوب سه ماه میکنیم بعدا اگر نرسید تمدید میکنیم.

رئیس - آقای نخست وزیر.

نخست وزیر - عرض کنم بنده همیشه نظرم این بوده است که در تمام امور رسیدگی بشود و این فکری بوده است که از اول داشته ایم که انشاء الله باید اقدام گردد بنابر این با این پیشنهاد آقا بنده هم موافقت میکنم و همانطور که عرض کردم امیدوارم که عملی کنم و اگر هم لازم شد تمدید میکنیم.

سیف پور فاطمی - بنده از حسن نیت جنابعالی تشکر میکنم.

رئیس - آقای کاظمی.

کاظمی - عرض کنم که اصل این پیشنهاد در کمیسیون دارائی از طرف بنده بود و نظر بنده این بود که به کلیه حسابهای اقتصادی از موقعیکه اداره اقتصاد تشکیل شده است رسیدگی شود چه قبل از شهریور و چه بعد از شهریور برای اینکه باید خاطر آقایان را مستحضر کنم که فعلا جریان

کار رسیدگی بحسابات طوری است که اصلا ادارات اقتصادی حسابهای بدیوان محاسبات نمیآید و نیامده است و دیوان محاسبات اصلا وارد باین محاسبات نیست برای اینکه رسیدگی نشود جلسات متعدد و کمیسیونهای متعدد تشکیل میدهند و همانطوریکه آقایان مسبقاً نتیجه ای ازش گرفته نشده و تنها رسیدگی بحسابهای دکتر میلسپو یا قبل از او بوده بلنکه از روزیکه ما ادارات اقتصادی داشتیم و ادارات اقتصادی درست شده دزدیوان محاسبات باید بحسابهای ادارات اقتصادی رسیدگی بشود و منظور من هم همین بوده و از آقای نخست وزیر هم استعنا میکنم که این نظر را تائید فرمایند.

نخست وزیر - قبول میکنم.

رئیس - پیشنهاد آقای دکتر زنگنه قرائت میشود:

تبصره ذیل را پیشنهاد می نمایم.

تبصره - قانون (اجازه استخدام عده ای از اتباع امریکا برای کارمندی ادارات دارائی)

مصوب اول آبان ماه ۱۳۲۲ ملغی است.

دکتر عبده - این پیشنهاد را بعنوان ماده الحاقیه بدهند **مهندس فریور** - خوب بود این پیشنهاد را بعنوان الحاقیه میدادند.

رئیس - آقای دکتر زنگنه.

دکتر زنگنه - عرض کنم در قانون ۱۳ اردیبهشت ۱۳۲۲ که تصویب شده است آقای دکتر میلسپو برای اجرای این قانون لازم دیدند که ۶۰ نفر از اتباع امریکا را استخدام کنند در اول آبان ۱۳۲۲ در حقیقت در تکمیل قانون ۱۳ اردیبهشت بایشان اجازه داده شده است که ۶۰ نفر از اتباع امریکا را استخدام کنند و این اختیار متأسفانه محدود نیست یعنی نوشته اند که اگر این ۶۰ نفر تمام شد دیگر جایش نتوانند بگیرند در واقع ایشان حق دارند که همیشه ۶۰ نفر استخدام بکنند اگر یکی رفت یکی دیگر جایش بیاورند و تا بحال همین طور هم کرده اند پس اگر این قانون تکمیل آن قانون ۱۳ اردیبهشت است باید وقتی که قانون سیزدهم اردیبهشت ملغی میشود این هم ملغی شود ثانیاً شکایاتی که از دستگاه

اقتصادی رسیده است انصافاً باید گفت که تمامش از شخص دکتر میلسپو نیست (صحیح است) و یک ایراد عمده اش این است که اشخاصی را که انتخاب کرده است بد انتخاب کرده است اشخاصی را که سر کار گذاشته است اشخاصی بوده اند که شاید دکتر میلسپو را واقعاً خراب کرده اند و نگذاشته اند که کار بکنند و کارش پیش برود علت این بوده است که ایشان وسیله نداشته اند که اشخاصی را انتخاب کنند و شاید در این موضوع هیچکس تردید نداشته باشد (صحیح است) از طرف دیگر اگر این اختیار بماند گفته شده است برای قسمت اقتصاد عنوان این قانون اگر چه برای قسمت اقتصاد بوده است ولی گفته شده است برای کارمندی ادارات دارائی برای اینکه ادارات اقتصادی جزو وزارت دارائی بوده است و اگر این اختیارات اقتصادی لغو بشود باز این اختیار برای دکتر میلسپو هست اگر این قانون بماند این همیشه خواهند داشت که اینجا ۶۰ نفر مستخدم امریکائی را از توی کوچه و خیابان بیاورد و استخدام نماید در مقابل این عده اشخاصی هستند که زحمت کشیده اند در این مملکت و سالها تجربه دیده اند بنده حاضرم بجای این ۶۰ نفر ۶۰ نفر از دیپلمه های حقوق از مهندسی و از اشخاصی که تحصیل کرده اند یعنی دکتر اقتصاد و حقوق و قسمتهای مختلف فنی هستند تحویل بدهم امروز ما دکتر در حقوق داریم که دارد بقالی میکند شاید آقایان بشتناشند دکتر در علوم اقتصاد داریم که گاراژ باز کرده کار شوفری میکند گاراژداری میکند مهندس فنی و تکنیک داریم که گاراژ باز کرده عوض اینکه کارخانه راه بیندازد کار گاراژ داری میکند آنوقت در مقابل آشپز داریم شوفر داریم که کار اقتصاد میکند ماده ۸ همین قانون موظف کرده است دکتر میلسپو را که برای این مستخدمین معاونین ایرانی بیاورد برای چه؟ برای اینکه تصور شده است در آن روز يك اشخاص عالیمقامی میباشد که افراد ایرانی را میگذارد زیر دست اینها و بعد از مدتی این زیر دستها يك متخصصینی خواهند شد و تجربیاتی پیدا خواهند کرد که بدرد مملکت خواهد خورد.

ولی معاونینی که انتخاب شده اند ممکن است استثناء داشته باشد ولی اکثرشان قابلیت ندارند ممکن است فقط از نظر اینکه انگلیسی میدانند آنها را معاون کرده اند اینها صلاحیت این را داشته باشند که قائم مقام آنها بشوند واقعاً ندارند علاوه بر این اینها از استادان ناشی چطور میتوانند کسب اطلاعات بکنند حقوقی که برای این معاونین قائل شده اند سالیانه پانزده هزار دلار و سالیانه پانزده هزار دلار بابت اجاره داده شده است ملاحظه فرمائید ۱۵ هزار دلار باین اشخاص میدهند صکه شما از عدم لیاقتشان شکایت دارید ولی بآن اشخاصی که تحصیل کرده اند و ایرانی هستند آن چیزی را که میدهند بنده خجالت میکشم عرض کنم بنده موافقم که این قانون ملغی بشود ولی عقیده دارم که بعد از این این پولی که بمصرف اینها میرسد این پولها را جمع بکنند و هر سال یکمده ای از ما مورین عالیمقام و کار آزموده دولت را بفرستند باروپا و امریکا و این را مخصوصاً میخواهم بجانب آقای رئیس الوزرا عرض کنم...

اردلان - فرستاده اند آقا.

دکتر زنگنه - خوب باز هم بفرستند باروپا و امریکا دو سال سه سال يك سال کار آموزی بکنند که واقعاً يك زمینهای برای اداره مملکت باشد.

اردلان - فرستاده اند مفتی از شان استفاده نمیکنند

رئیس - آقای نخست وزیر فرمایشی داشتید؟

نخست وزیر - عرض کنم که در موضوع این قانون که برای استخدام شصت نفر تبعه امریکا در مجلس تصویب شد برای کلیه امور مالی و اقتصادی بود و عمده اش هم البته برای اقتصادی به جهت اینکه اداره مالی باین اندازه احتیاج نداشت بنده چند روز قبل که آقای دکتر میلسپو را ملاقات کردم با ایشان در همین زمینه صحبت کردم و گفتم عده ای را که برای وزارت دارائی لازم دارند معین کنند که آن عده برای وزارت دارائی تخصیص داده شود و خدمات وزارت دارائی را بکنند و آن عده که مال قسمت اقتصادی است بقسمت اقتصادی منتقل شوند و بنده هم قبلاً اینجا عرض کرده ام که خود من

يك مطالعاتی در اطراف این مأمورین که فعلاً هستند خواهم کرد که هر کدام شایسته و لایق هستند در خدمت هائی گمارده شوند و از وجودشان استفاده شود و اگر يك عده‌ای باشند که همان طوری که آقای دکتر زنگنه فرمودند لایق و ناشایسته هستند باید بخدمتشان خاتمه دادولی در هر صورت ما از وجود مستخدمین امریکائی در مملکت استفاده میکنیم (صحیح است) و حتی بنده عقیده دارم که اگر برای قسمت اقتصادی احتیاج داشته باشیم يك نفر مستخدم عالی‌رتبه‌ای را در نظر بگیریم که حقیقهً از وجود او بتوانیم استفاده بکنیم بنده خودم از اشخاصی بودم که این نظر را داشتم و حالا هم این نظر را دارم که باید از وجود اشخاص ذی فن البته از جنبه فنی شان استفاده بکنیم باین جهت حالا گمان میکنم اگر موافقت بفرمائید این قانون را بنده يك مطالعه‌ای در اطرافش میکنم و آنوقت بنده خودم يك پیشنهادی جداگانه نسبت باین قانون با مطالعه میدهم این را خواهش میکنم آقای دکتر زنگنه موافقت بفرمایند و پس بگیرند تا بنده این پیشنهاد را بدهم

دکتر زنگنه - مقصود بنده بیشتر این بوده است که این اختیار از بین برود البته اشخاصی هم بوده‌اند که از وجودشان استفاده میشده است این اختیار که شصت نفر حق دارند که استخدام بکنند بیشتر منظور این بوده است که این قانون لغو شود و این اختیار از بین برود و بعد از این دیگر شصت نفر استخدام نشوند و البته این جزو کار هائی است که لازم است و از کار هائی است که آقای رئیس الوزراء باید اقدام نمایند و این پیشنهادی که بنده دادم این است که این قانون را لغو بکنند و برای استخدام این ها يك شرایطی بگذارند امریکائی بودن کافی نیست که امریکائی هائی را باید انتخاب نمود که فلان تحصیلات را داشته باشند یا فلان مقام را داشته باشند (صحیح است)

رئیس - آقای دکتر زنگنه پیشنهاد خودتان را مسترد داشتید؟

یک نفر از نمایندگان - مسترد داشتند

و در کارهای خودشان مسئول هستند البته مسئولیت مشترک را هم دارند ولی تقسیم قماش با وارد کردن اجناس و توزیع کالا و توزیع قند و شکر و این قبیل کارها باید در تحت نظر يك اداره مخصوصی باشد در این ماده واحده اسم آقای نخست وزیر برداشته شده است در آن لایحه اولی اسم آقای نخست وزیر بود و نوشته شده است هیئت دولت و البته هیئت معینی که مسئول مجلس شورای ملی باشد و سر و کارش با مجلس باشد در لایحه معلوم نشده این هم يك کار کوچک و بی اهمیتی نیست موضوع کار اقتصادی کشور است آن هم در موقع جنگ در يك موقعی که کارهای اقتصادی جریان عادی ندارد و در يك موقع فوق العاده‌ای که کارهای مملکت جریان صحیح کاملی ندارد بلی اگر قبل از جنگ و در موقع عادی بود البته کارهای اقتصادی مملکت در دست بازرگانها و مؤسسات ملی و غیره انجام میشد و اهمیتی نداشت ولی امروز وضعیت عادی نیست مملکت در حال جنگ است و البته همه آقایان اطلاع دارند که کمیته خاور میانه می‌آید يك سهمیه برای ایران معین میکنند باید دولت یعنی يك وزارتخانه‌ای مسئول این کارها باشد بنده با آقای مخبر کمیسیون هم صحبت کردم ایشان با عقیده بنده موافق بودند ملاحظه بفرمائید اینجا وقتی نوشته شده است هیئت دولت الآن که اختیارات نسخ شد ما يك مقدار زیادی اجناس موجودی داریم بودجه امسال که بکمیسیون بودجه داده شده است يك قسمتش بودجه مالی بود يك قسمتش بودجه اقتصادی آن بودجه اقتصادی را ما حالا چکارش خواهیم کرد؟ مسئول این کارها کی است؟ مسئول مجلس شورای ملی کیست؟ این موجودی که هست. این کالاها که در شهرستانها هست. در انبارها می‌باشد باید در مقابل مجلس شورای ملی يك مسئولی داشته باشد بعقیده من باید يك وزارتخانه‌ای تشکیل داد که سرپرستی بکند و مسئولیت را در مقابل مجلس شورای ملی عهده دار باشد حالا اگر نمیخواهند وزارتخانه‌ای را قبول کنند نوشته شود آقای نخست وزیر که مطمئن باشیم و مورد اطمینان همه و مسئول این کار باشند همانطوریکه

در لایحه اولیه هم بود نوشته شود که آقای نخست وزیر مسئول هستند و اگر آقای نخست وزیر کارشان خیلی زیاد است است يك وزارتخانه اقتصادی تشکیل بدهند یا خودشان مسئولیت وزارت اقتصاد را بعهده بگیرند این بود که بنده پیشنهاد کردم و فکر کردم اگر حقیقهً بیست روز دیگر يك ماه دیگر بخواهیم يك موضوعی را از دولت سؤال کنیم از کی باید سؤال بکنیم؟ چون يك گرفتاری هائی است يك مشکلاتی است که مردم همه گرفتارند همه دچار هستند مثلاً ملاحظه بفرمائید الآن مدت يك سال است که قماش بمردم داده نشده است آقایان همه میدانند که در حوزه انتخابیه شان يكسال است قماش داده نشده از بوشهر یا سایر جاها تلگراف میکنند و قسم می‌خورند که يكسال است بنفاد و متر پارچه داده نشده. مالخت هستیم برهنه هستیم ما نمیدانیم این موضوع ها را از کی باید بپرسیم از آقای نخست وزیر بپرسیم؟ از آقای وزیر پست و تلگراف بپرسیم؟ از کی باید بپرسیم؟ بکی باید مراجعه بکنیم؟...

دکتر عبده - باید يك وزیر مسئول باشد.

صفوی - ... البته باید سرو کارمان با يك وزیر مسئول باشد اگر آن مستشاران امریکائی در ادارات اقتصادی روی کار هستند باید تحت نظر و مسئولیت يك وزیر اقتصاد باشند. در پیشگاه مجلس شورای ملی آقای نخست وزیر یا یک نفر وزیر باید مسئول باشد که ما بدانیم مسئولیت کارهای اقتصادی مملکت با کی است؟ و در مقابل مجلس شورای ملی مسئول کی است؟ این بود پیشنهاد بنده

نمایندگان - رأی. رأی

امینی (مخبر کمیسیون) - يك توضیحی لازم بود عرض کنم که شاید آقای صفوی قانع شوند.

یمین اسفندیاری - آقای مخبر بگذارید رأی گرفته شود مخبر - عرض کنم این موضوع همانطوریکه ملاحظه فرمودید در لایحه خود دولت بود بعد در کمیسیون يك عده‌ای معتقد بودند که شخص نخست وزیر مسئول باید باشد ما این فراکسیون و رفقایمان اینطور گفته شد که بایست هیئت

دولت مسئول باشد این عقیده خودمان بود ولی آقای نخست وزیر عقیده داشتند که اختلاف نظر ما بین هیئت دولت معنی ندارد. یک دولت متحدی باید با هم کار کنند و بعلاوه خود ایشان گفتند که مسئولیت را بعهده خواهند گرفت. بنا بر این نظر آقای صفوی تأمین خواهد بود استند ما میکنم که پیشنهاد خودتان را پس بگیرید چون یکدولتی است که کاملاً با هم کار خواهند کرد.

یک نفر از نمایندگان - پس گرفتند.

صفوی - خیر رأی بگیرید.

نمایندگان - رأی رأی

نخست وزیر - اجازه میفرمائید؟

رئیس - بفرمائید.

نخست وزیر - بنده خواهش میکنم از آقای صفوی که از این پیشنهادشان صرف نظر کنند بجهت اینکه نظر اولی را که بنده خودم پیشنهاد کردم هیئت دولت بود و بعد هم با این نظر موافقت شد و حالا هم بنده همان مسئولیتی را که میفرمائید بعهده خواهم گرفت و هیچ تفرقی نمیکنند هیئت دولت حکم واحد را دارد مسئولیت آنها هم با بنده هیچ فرقی نمیکنند.

رئیس - آقای صفوی پس گرفتید؟

صفوی - چون شخص اقلی نخست وزیر مسئولیت را قبول فرمودند بنده پیشنهاد خودم را پس بگیرم.

رئیس - در پیشنهاد است چوبین هر دو شبیه بهم است قرائت میشود و بعد هم توضیح داده میشود یک پیشنهاد متعلق با آقای مجد ضیائی است و یکی دیگر هم پیشنهاد آقای هاشمی است.

پیشنهاد آقای مجد ضیائی قرائت میشود:

حذف کلمه نمایندگان را از لایحه پیشنهاد منینامیم
رئیس - آقای مجد ضیائی.

مجد ضیائی - عرض کنم اینجا بنده هر چه خواستم ارتباط این ماده را با وکیل بدهم شد اولاً وکیل مجلس نگارنده نیست آقای امیر تیمور در کمیسیون ملایه فرمودند که هر کسی

بنده اینست که چیزی که جرم و تقصیر شناخته شد باید برای مرتکب مجازات هم در برابرش باشد و الا این قانون نیست حکم تعاریفات لفظی را دارد و اگر میخواهید یک ملتی را بحرف خوشحال کنید بنده حرف ندارم نهایت بنده مدتی است که ریای سیاسی را پشت سر انداخته ام ملاحظه بفرمائید معاملات دوجور است یا کسب آزاد است که برای وکیل و وزیر هم بنده عرض میکنم که طوری نیست. یابردن از مواد اقتصادی و سرمایه اقتصادی دولت است که البته اگر زیادتر از آنچه که بهمه افراد مردم میرسد یک وزیری استفاده کرد یا یک وکیلی برد باید مجازات بشود. دولت مقتدر میخواهد که جداً تعقیب کند در ظرف این چند روزه یک صحبتهایی میشنویم چرا باید اشخاص یا کدام و بی غرض که همه نعمتهای دنیا را برای خود حرام کرده اند که یکی هم خود بنده هستم با تمام دیگران آنها هم صرف حرف دامان عفتشان لکه دار شود؟ (صحیح است - صحیح است) عرض میکنم در ظرف همین چند روزه صحبتهایی میشود که یک اشخاصی از سرمایه دولت و اقتصادیات مملکت و چه و چه بدون حق مشروع استفاده های زیادی کرده اند بنده تقاضا میکنم از اکثریت صالح مجلس شورایی بجای این حرفها و بجای این تعاریفات لفظی موافقت بفرمایند یا خودشان یک طرحی تنظیم کنند و یا اینکه دولت را مکلف بکنند که آن کسی را که مرتکب این نوع اعمال شده است از وی سلب مصونیت بنمایند و مجازاتش بکنند تا اینکه مجلس شورایی از این نوع لکه ها و از این نوع اتهامات پاک بشود. تا چه اندازه و تا کی مانسته ایم و تعارف میکنیم؟ این کارها بیشتر بتعارف شباهت دارد (صحیح است - احسنت - احسنت)

مخبر - دلیل اینکه این جمله در این لایحه گذارده شده برای این است که چند نفر از آقایان یکی آقای فرهودی و یکی هم آقای سرتیپ زاده و آقای دکتر شفق پیشنهاد کرده بودند و این پیشنهاد در کمیسیون مطالعه شد چون ظاهر این پیشنهاد طوری بود که اگر آنرا رد میکردیم دلیل بر این میشد که نمایندگان در این قضیه نظری دارند بنابراین آن

نمایندگی که پیشنهاد میدهد باید خودش رعایت این نکات را بکند حالا اگر در کمیسیون این پیشنهاد رد میشد این موضوع دال بر این بود که نمایندگان همچو کاری را میکنند. از طرف دیگر بنده اطمینان داشتم که آن پیشنهاد را مجدداً در مجلس میدهند و برای تظاهر هم بود ما مجبور بودیم که قبول کنیم و الا بنده اطمینان دارم که هیچیک از آقایان نمایندگان دخالت در کالاهای انحصاری نمیکنند و قطعی است که این عمل نمیشود ولی بنده در عین حال مرددهستم که چه باید کرد در اینجا شاید طوری بشود که یک صورت دیگری باین قضیه بدهید بنده نمیدانم اگر قبول نکنیم که بعضی ها شاید در جرایم و غیره حمل بر این بکنند که واقفاً نمایندگان یک کار هائی میکنند بنده نمیدانم تکلیف چیست حذفش را بنده نمیدانم سانکسیون که مسلم است در ماده ۷ قانون وقتی نوشته شده است کارمند باید منفصل بشود البته وکیل هم باید سلب مصونیت از او بشود بنابراین سانکسیون برایش هست یعنی مثل یک نفر کارمند که منفصل میشود انفصال وکیل هم یعنی سلب مصونیت وکیل. بنابراین برای وکیل هم سانکسیون هست زیرا همانطور که عرض کردم انفصال یعنی سلب مصونیت پس عیناً مثل یک نفر کارمند است بنابراین بنظر بنده حذف یک همچو چیزی صلاح نیست و استدعا میکنم آقای هاشمی پس بگیرند.

رئیس - آقای مجد ضیائی.

مجد ضیائی - عرض کنم سعدی یک شعری میگوید: «دلور بود در سخن بیگناه» ما اگر اشخاصی هستیم که در این کار مداخله نکرده ایم چرا باید اسم ما در ردیف اشخاص پست بیاید؟ (صحیح است) بنده معتقدم که برای ابهت و عظمت مجلس این را باید حذف کرد.

نخست وزیر - بنده خواهش میکنم یک قدری در صحبتها ملاحظه بفرمائید (خطاب با آقای مجد ضیائی) شما هر چه بدنتان میآید میگوئید آخر خواهش میکنم در مذاکراتتان یک قدری مطالعه بکنید و این قسمت را هم البته ما هیچ نظری

شاهتمی دارد اگر وکیلی هم اقتضای کرد باید بیاید بگوید اصلاً وکیل ناظر عالی در کلیه امورات است قاضی و حکم در کلیه امورات میباشد اصلاً اسم وکیل را در این لایحه آوردن خیلی بدنام است و اگر یک وکیلی بخواند در این کارها دخالت کند او وکیل نیست وکیل باید یک نظارت عالی در تمام کارهای کشور داشته باشد وکیل اگر بخواند بوظایف خودش عمل کند باید نظارت عالی به تمام کارهایی که در مملکت میشود بکنند و نباید وکیل را در ردیف اینها قرار داد حالا وزیر خودشان را داخل میکنند نمیدانم و کاری ندارم البته خودشان باید دفاع کنند ولی بنده نظرم میآید که یک شخصی آمد نزد مجتهدی گفت اگر یک کسی آهد بشما گفت که من در فلان قهوه خانه قمار میگردم قبول نکنید گفت والله من همچو فرضی برای شما نمیگردم ولی چون شما این حرف را زدید این فرض برای من خود بخود میآید و کللاً جزو اشخاص کارمند قرار دادن موافق است و خواهش میکنم که آقایان هم برای عظمت و ابهت نمایندگی باین پیشنهاد موافقت بفرمایند.

رئیس - پیشنهاد آقای هاشمی قرائت میشود:

پیشنهاد میکنم از خط دوم ماده واحد جمله که شامل وزیران و نمایندگان مجلس شورای ملی نیز خواهد بود حذف شود.

رئیس - آقای هاشمی

هاشمی - در عین حال بنده خیلی متأثر نمیشوم اگر باقی هم بماند این جلسه ولی بر همه آقایان واضح و آشکار است که قانونی که از یکسوره باقی میماند بزرگترین معرف روحیه و اخلاق یک ملت است. ملاحظه بفرمائید مثلاً اگر در قانون جمورایی مینویسند که چندین سال پیش مجازات کسی که غلام یا مستخدم کسی را فریب داد چیست از این قانون معلوم میشود که در سر زمین بابل این عمل رایج بوده است حالا بنده صحبت در این ندارم که این قسمت معاملات امروز هست یا نیست البته اگر نبود این اندازه هم در جرایم امکان پیدا نمیکرد و آنقدر حرف بد گفته نمیشد امراض

نداشتیم يك عده از خود آقایان نمایندگان پیشنهاد کردند ما هم موافقت کردیم بنابراین برای اینکه تصور نشود نظری هست قبول کردیم حالا عده‌ای میفرمایند که نوشته نشود این دیگر بسته بنظر مجلس شورای ملی است.

رئیس - آقای دکتر طاهری.

دکتر طاهری - پیشنهاد حذف باید وقتی که سایر پیشنهادهای تمام شد و خواستند رأی بگیرند در هر قسمتی که پیشنهاد حذف شده آنوقت باید تجزیه شود و بتجزیه رأی گرفته شود دولتی حالانمی شود باین موضوع رأی گرفت.

جمعی از نمایندگان - اصلاً پیشنهاد حذف رأی ندارد

هاشمی - این پیشنهاد اصلاحی است.

دکتر طاهری - پس ماده را باید بدون این قسمت رأی بگیرد و از این جهت این مطرح شدنش باید بعد از تمام شدن پیشنهادات باشد. مقصود این است که در قسمتهای دیگر هم بعضی پیشنهادات است یعنی پیشنهاد حذف بعضی از قسمتها شده است اینها همه باید بماند برای آخر کار یعنی پس از اینکه پیشنهادات اصلاحی تکلیفش معلوم شد آنوقت پیشنهادات حذف مطرح میشود. اما این پیشنهاد بنظر من اصلاً مقتضی نبود که کمیسیون وارد شود حالا در موقعی که پیشنهاد تجزیه شد تکلیفش را معلوم کنید.

رئیس - پیشنهاد آقای نبوی: پیشنهاد میکنم بماده واحده بطور تجزیه رأی گرفته شود يك دفعه با حذف وزارت اقتصاد و يك دفعه با اداره مستقل.

دکتر معظمی - بنده يك اخطار نظامنامه دارم (رئیس بفرمائید) عرض کنم که این پیشنهادات بمنزله اصلاحات است و مطابق ماده ۶۹ اصلاحاتی که درباره يك مطلبی داده میشود قبل از خود ماده راجع باصلاحات رأی گرفته میشود (طباطبائی) بسیار صحیح است ولی اگر بعداً يك تبصره هم داشته باشد یاد ماده باشد و بخواهند این دو ماده را از هم تفکیک بکنند آنوقت پیشنهاد تجزیه میدهند. مقصود از اصلاحات چیست این است که مفهوم يك ماده‌ئی را ما کم و زیاد بکنیم ما اگر بخواهیم يك ماده‌ای را کم و زیاد بکنیم آن اصلاح شده

است از این جهت بنده گمان میکنم که اینها پیشنهادات اصلاحی است و باید قبلاً رأی گرفته شود.

رئیس - پیشنهاد آقای فرهودی.

پیشنهاد میکنم در آخر ماده واحده اضافه شود: « اداره غله جزو وزارت دارائی خواهد بود.

رئیس - آقای فرهودی:

فرهودی - عرض کنم اداره غله اهمیتش بر آقایان معلوم است. يك اداره ایست که نان مملکت را باید تهیه کند از اولی که اداره غله تأسیس شده یعنی زمان کابینه وثوق الدوله که مولیتور بلژیکی اداره ارزاق را تشکیل داده تا حالا جزو وزارت دارائی بوده است بعد هم در دوره‌ئی که مرحوم داور آن را جزو تثبیت غله کرد با وزارت دارائی بود باز هم پس از مرحوم داور کاملاً تحت نظر وزارت دارائی بوده است و علتش این است که وزارت دارائی مأمورین زیادی دارد برای تحصیل غله و هم اینکه وسایلس بیشتر است و از طرف دیگر وزارت دارائی احتیاج ندارد که تقاضای اعتبار بکند از وزارتخانه‌های دیگر یعنی جزو وزارت خواربار باشد یا جای دیگر که بیفتد توی پیچ و خم کارهای وزارت دارائی. این است که روی این زمینه بوده است که تا بحال نتیجه خوبی گرفته شده است و یکی از وسائل خوشبختی ما هم این است که سیلوهای مملکت الحمدلله پر است و مقصود بنده این بود که يك نگرانی تولید شده است برای اینکه میگویند ممکن است که يك دستکاری در اداره غله بشود و آنچه را که موجود است بهدر بدهند بنده برای اینکه افکار عمومی ساکت بشود این بود که پیشنهاد کردم که جزو وزارت دارائی باشد.

نخست وزیر - عرض کنم اجازه بفرمائید اولاً در این قسمتها همانطور که صحبت شد بعداً مطالعه میشود. بنده نمیدانم چرا آقایان اصرار دارند که بعضی از مطالب اینجا گفته شود در صورتیکه بنده احترام دارم از اینکه بعضی مسائل را در اینجا بگویم. بنده تقاضا میکنم از آقایان که موافقت بفرمایند زودتر این قانون از مجلس بگذرد و این

بکنند یا وزارت جنگ باید افسر استخدام بکنند همچنین وزیر عدلیه باید قاضی استخدام بکنند بنابراین بنده عقیده‌ام اینست که اینطور اصلاح شود دولت باید در ادارات اقتصادی از استخدام جدید خود داری کند.

دکتر اعتبار - خواهش میکنم همانجا تشریف داشته باشید تا دوباره پیشنهادتان خوانده شود.

فرهودی - بتوم مربوط نیست.

دکتر اعتبار - حرف دهنتم را بفهم (زنك رئیس)

رئیس - آقای نخست وزیر.

نخست وزیر - عرض کنم راجع بقانون استخدام کمیسیون معین شده و مشغول مطالعه هستند که يك ترتیبی بدهند و گزارشش را بمجلس شورای ملی بدهند و در این قسمت هم چون دولت و شخص بنده نظری نداریم که ادارات جدیدی ایجاد بشود و فقط نظر ما این است که آن عده اعضای زیادی که داریم اینها را تا وقتی که تکلیفی برایشان معین شود در این ادارات بگذاریم در اینصورت ما عضو جدیدی احتیاج نداریم و از طرفی هم چون قانون استخدام کشوری عنقریب اصلاحاتی در اطراف آن میشود و راپر تش بمجلس تقدیم میشود و تکلیف این قبیل مستخدمین هم معلوم خواهد شد بعلاوه از قانون استخدام کشوری ما این دانشکده‌ها و دانشسراهایی که داریم بر طبق قانون مخصوصی وقتی که شاگردانی از آن مدارس بیرون آمدند بایستی آنها را استخدام کنیم برای کارهای فنی بنابراین در این قسمت هم جای نگرانی نخواهد بود.

رئیس - رأی میگیریم به پیشنهاد آقای فرهودی آقایانی که موافقت قیام نمایند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد. پیشنهاد آقای مسعودی:

اینجانب تبصره زیر را پیشنهاد می‌نمایم: تبصره - دولت مکلف است در صورت تمرکز ادارات و بنگاههای اقتصادی بشکل اداره مستقل یا وزارت اقتصاد ادارات بازرگانی وزارت پیشه و هنر را نیز باینجا منتقل نماید.

رئیس - آقای مسعودی

کار اقتصادی تمام بشود و بنده عرض میکنم این مذاکرات نه بصلاح مملکت است و نه بصلاح مستخدمین امریکائی و نه بصلاح مجلس بنا بر این بنده بطور خلاصه عرض میکنم خواهش میکنم این قسمتها را دیگر پیشنهاد نفرمائید چون تمام این قسمتها اجراء خواهد شد.

فرهودی - راجع به غله بفرمائید.

نخست وزیر - بنده راجع بغله يك نظر مخصوصی دارم که باید موضوع غله اصلاح شود میل دارید اظهار کنم؟
جمعی از نمایندگان - خیر آقا کافی است رأی بگیرید
رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد آقای فرهودی آقایانیکه موافقت قیام نمایند (کسی برخاست) تصویب نشد پیشنهاد دیگر آقای فرهودی:

پیشنهاد میکنم در تبصره دوم بعد از دولت باید نوشته شود « در ادارات اقتصادی»

رئیس - آقای فرهودی.

فرهودی - عرض کنم این لایحه که از کمیسیون قوانین دارائی آمده است يك مطلبی دارد که هیچوجه باین موضوع مربوط نیست زیرا مینویسد دولت باید از استخدام جدید خودداری نماید و در صورت ضرورت بطور مسابقه مطابق قانون عمل شود عرض کنم که این نظر بعقیده بنده کاملاً صحیح است ولی ما يك مقررات و قوانینی داریم که بموجب آن قوانین دولت مکلف است يك مدارس تأسیس بکند و فارغ التحصیلهای آن مدارس را مجبور است بهشان کار بدهد مثل دانشسرای مقدماتی یا دانشسرای عالی و دانشکده افسری و آموزشگاه شهربانی که اینها يك مؤسساتی هستند که مطابق قانون تأسیس میشوند و بعد هم فارغ التحصیلهای آن را دولت باید استخدام بکند ولی وقتی که اینجا مینویسد دولت باید از استخدام جدید خودداری بکند این باعث تزلزل آن مؤسسات میشود بنابراین نظر آقایان قطعاً این بوده که در ادارات اقتصادی استخدام جدید بعمل نیاید یعنی این سازمانها را که تغییر میدهند عضو جدید برایش استخدام نکنید والا وزارت فرهنگ البته باید معلم استخدام

دکتر اعتبار - عین این پیشنهاد رد شده است
مسعودی - اجازه بفرمائید این پیشنهاد هنوز مطرح نشده است الآن بنده عرض میکنم این راجع بمؤسسات بازرگانی پیشه و هنر است . . . .

دکتر اعتبار - صحیح است آقا بخاطر آمدن در کمیسیون بود .

مسعودی - پس در کمیسیون بوده و در مجلس همچو پیشنهادی مطرح نشده است . عرض کنم بنده منظورم ازدادن این پیشنهاد یک توضیحی است که میخواستم عرض کنم و اظهار علاقه بکنم نسبت بتأسیس یک اداره یا بنگاه مستقل اقتصاد یا بازرگانی برای اینکه بنده معتقدم که وضعیت فعلی کشور از برای این موقعیت فعلی که کشور دارد و در حال جنگ است ما در حال حاضر و حتی تا یک مدتی بعد از جنگ هم ناچار هستیم که یک سیستم خاصی در اصول تجارتیمان داشته باشیم و البته این یک چیزی است که دولت هم وعده داده است که رسیدگی کند و با نظر متخصصین مطالعه بکند و نقشه اقتصادی تهیه بکند ولی بنده یک موضوع را خواستم عرض کنم و آن منتقل کردن ادارات بازرگانی وزارت پیشه و هنر بوزارت دارائی یا بنگاه مستقلی که تأسیس میشود میباشد البته این جامدا کرات زیاد شد و یک عده ای معتقد بودند که اینها اصلاً باید منحل شود ولی بنده عقیده ام این است که هر کدام که باید منحل بشود بسیار خوب منحل بشود ولی آن قسمتهائی که باید باقی بماند اگر مابصورت تمرکز در بیاوریم یعنی جزو وزارت اقتصادی که میخواهیم تأسیس بکنیم در بیاوریم در اینصورت در مقابل مجلس مسئول خواهد بود و این بصلاح ما است . با وضعیت امروز جنگ و از لحاظ اهمیتی که امروز این موقعیت جنگ دارد مانمیتوانیم معتقد بشویم که اینها را از یکدیگر جدا بکنیم این بود اصل نظر بنده و اما اینکه اینجا مذاکره شد راجع بوزارت اقتصاد و گفته شد که فکر وزارت اقتصاد را مجلس رد کرده یا چرا دنبال این فکر برود برای اینکه عوض اینکه خرج را کمتر کنند اگر

فکر یک نگرانی برای بنده ایجاد شد زیرا این وزارت اقتصاد بهیچوجه خرج اضافه نمیکند اگر توجه بفرمائید یک اداره بازرگانی در وزارت پیشه و هنر و بازرگانی وجود دارد و تمام دستگاهها و تشکیلاتی را که شمالاً دارم برای تأسیس یک وزارت اقتصاد مستقل در آن جا وجود دارد بدون اینکه کوچکترین اثری از خودشان نشان داده باشند یا کاری کرده باشند یک وزارت بازرگانی داریم یک اداره خواربار داریم و اینهمه سازمانهای گنج کننده که در وزارت دارائی تشکیل شده است آنوقت میگوئیم برای تأسیس یک بنگاه مستقل یا یک وزارت اقتصاد مستقل ما چرا خرج تراشی بکنیم در صورتیکه این کار برای این است که ما بصره جوئی نزدیک تر بشویم و مخصوصاً پیشنهاد بنده برای این است که توجه دولت را باین کار بیشتر جلب کرده باشم که همه را در یکجا تمرکز بدهند (صحیح است)

رئیس - آقای نخست وزیر .

نخست وزیر - بنده با آقای مسعودی بخودشان هم عرض کردم همین نظر را دولت هم دارد که تمام قسمتهای اقتصادی را در یک مرکز مخصوصی تمرکز بدهد این است که بنده عرض میکنم نظر آقا کاملاً تأمین است و خواهش میکنم پیشنهاد خودشان را پس بگیرند .

مسعودی - بنده در اینصورت چون آقای نخست وزیر وعده فرمودند که همین نظر را اجرا خواهند نمود پیشنهاد خودم را مسترد میکنم .

مجدد ضیائی - بنده اخطار نظامنامه دارم اجازه میفرمائید؟
رئیس - بفرمائید .

مجدد ضیائی - مطابق ماده ۱۰۹ نظامنامه عرض دارم . اینجا آقای نخست وزیر اینطور تصور فرمودند که بنده نسبت به کارمندانی که درست هستند و اشخاص صحیح العمل و راست هستند با آنها یک نظر توهمین دارم در صورتیکه اینطور نیست و من نظر توهمین بآن اشخاصی دارم که سیصد کوبن برای خودش میگیرد و اشخاص فقیر را میدهد کتک بزنند . نظر توهمین بآن اشخاصی دارم که در راه آهن نشسته اند و بشاگردان

مدارس بلیط نمیدهند و آنوقت بدلایان میفروشند نظرم بآن کسانی است که قماش را میدهند بعاملین و عاملین میروند مخفی میکنند و آنوقت خودشان دکان را باز میکنند و مخفیانه بدیگران میفروشند نظرم بآن اشخاصی است که امروز مملکت را بحال فلاکت و بدبختی انداخته اند و الا من اشخاص پاک و کارمندان صحیح العمل را تقدیر میکنم حتی آقای نخست وزیر هم اگر یک روزی نتیجه عمل خودش را اینجا گزارش بدهد من با کف زدن ممتد از ایشان استقبال میکنم .

رئیس - پیشنهاد آقای ثقة الاسلامی :

مقام ریاست مجلس شورای ملی

پیشنهاد میکنم تبصره ۴ بماده واحده بقرار ذیل اضافه شود :

دولت مکلف است بموجب قانون ارزش از خروج اسعار و دارائی ملی بخارجہ جلوگیری نماید .

رئیس - آقای ثقة الاسلامی .

ثقة الاسلامی - عرض کنم پریروز اینجا مطرح شد که قانون ارزش وجود دارد و وجود ندارد آقای وزیر دارائی فرمودند قانون ارزش وجود دارد ولی بعللی از سوم شهریور باینطرف این تورم پول و ریال در این مملکت ایجاد شد و در نتیجه ما چندین میلیون دلار و ایره که در بانک ملی داشتیم و در یک مواقع معینی مثل بعد از جنگ که انشاء الله صلح شد و دولت ایران یکی از آن دولی خواهد بود که ارزش زیادی دارد برای مخارج خودش در آن موقع این پول لازم میشود ولی متأسفانه بعد از سوم شهریور در کابینه آقای فروغی که این پیش آمدها شد با وجودیکه کمیسیون ارزش بود فرار ارزش بخارجہ متداول شد و چندین میلیون ایره و دلار بخارجہ فرستاده شد یکی هم این ارزشها در سابق بواسطه صادرات بود ولی امروز که بدبختانه صادرات ما بعد صفر رسیده است و واردات ما خیلی است و اگر راه باز بشود با وجود اینکه اشکالات زیادی در کار هست هر روز مال التجارهائی که هیچ احتیاجی بآنها نیست و کاملاً غیر ضروری هستند وارد میشود مثلاً از قبیل روده و فرش که مقدر زیادی بخارج صادر میشد ولی حالا صادر

نمیشود و بالعکس از سویس که ما با او هیچ صادرات نداریم ملاحظه کنید در این اواخر چقدر واردات پیدا کرده در صورتیکه هیچ مصرف هم ندارد . موضوع دیگر این است که پس از فرمایشات آقای وزیر دارائی نمیدانم چه بوئی برده شده است که از دو روز بعد در یکی از بانکها یک اعتبارانی باز شده و در عرض سه ساعت یک میلیون ونیم دلار فروخته شده (صحیح است) (دکتر عبده - بنده هم شنیده ام) و حالا هم هیچکدام از این بانکها یعنی خود بانک ملی نمیفروشد بانکهای دیگر میفروشند ولی فروشنده در حقیقت بانک ملی است چون بانک ملی بیبانکهای دیگر میفروشد و آنها میخرند و خیلی از اشخاص هم از این مملکت دارند فرار میکنند و سرمایه های ملی را میبرند و برای اینکه احتمال دارد و خدا بکند آن روز برسد که باین حسابها رسیدگی شود چون تمام این دارائیها که مشروع نیست می خواهند غیر مشروعشان را بخارج بفرستند و اگر حساب بکنید در عرض این دو سه سال قریب چندین میلیون دلار و چندین میلیون ایره بخارج رفته است این است که دولت باید یک نظر خاصی در این باب بگیرد و به آن اشخاصی ارزش بدهد که اولاً صادر نکنند و ثانیاً در مواقعی که لازم است و ضروری است که اشخاص یا وزارت خانه ها یا خود دولت خارج بکنند و اسباب های لازم و ضروری که مورد احتیاج مردم است وارد کنند در این مواقع صدور ارزش مانعی ندارد اینرا باید در نظر داشت که یک روزی خواهد رسید که ما بواسطه فقدان ارزش دچار اشکالات بزرگی خواهیم شد و صادرات ما هم که بدبختانه به حد صفر رسیده و مخصوصاً باز تأکید میکنم که آقای وزیر دارائی تصمیمی اتخاذ بکنند و به مجلس بدهند و اینجا بفرمایند که این یک میلیون ونیم که وعده داده اند رسیدگی کنند اینرا که می خواهند به خارج بفرستند این پول از کجا صادر می شود و کدام بانک این پول را میدهد این یکی و یکی هم راجع باداره اقتصاد آقای نخست وزیر توجه بفرمایند راجع باداره اقتصاد آنهائی که اینجا سابقه بیشتر دارند و خود حضرت تعالی که اینجا بودید از این اداره

اقتصاد و مسئولیت و اینها را خیلی دیدیم مثلاً در یکموقع مرحوم داور آمد و يك اداره اقتصادی در وزارت دارائی ...
جمعی از نمایندگان - آقا این مربوط بموضوع نیست
ثقة الاسلامی - ... آقا اجازه بفرمائید اگر اینها بحال مملکت مفید واقع نشد قبول نفرمائید (رئیس - پس مختصر بفرمائید) ... عرض کنم برای اداره اقتصاد قریب دو بیست میلیون تومان از بانک ملی قرض کردند و همان طور که خود آقا هم مستحضر هستند هر سال ۱۰ میلیون ۱۵ میلیون در متمم بودجه برای اینکار هست . آن اداره اقتصاد از بین رفت و تمام دارائی آن اداره اقتصاد هم از بین رفت . من میترسم این اداره اقتصادی هم که تشکیل خواهد شد و يك قرضه هائی از بانک برایش گرفته می شود از بین برود و این دارائی که از بین رفت این است که تکلیف بنده بود که این موضوع را عرض کنم

رئیس - آقای نخست وزیر

نخست وزیر - آقای ثقة الاسلامی اگر دقت بفرمائید بنده میخواهم عرض کنم که جوهری تقاضا نشده بلکه بنده این اجازه را که خواستم برای همان قسمتهائی بود که يك اعتباراتی داده شده و يك جوهری گرفته شده میخواستم آنها را اصلاح کنم . بله صحیح است بعضی ها آمده اند و يك اعتباراتی گرفته اند حالا بنده همانطور که عرض کردم میخواهم آن ها را در نظر بگیرم که بآن قسمتها رسیدگی و جلوگیری شود راجع بقسمت ارز فرمودند البته ارز يك قانونی دارد ولی در اینمذمت يك قدری شاید در اجرای آن مسامحه شده باشد حالا بنده با آقای وزیر دارائی هم مذاکره کردم که در اجرای این قانون يك قدری دقت بشود و اگر اصلاحاتی هم لازم دارد اصلاح شود و بموقع اجرا گذارده شود و راجع بفروش دلار هم که فرمودند از طرف بانک ملی همچو اقدامی نشده است و اگر بانکهای دیگری هم خواسته اند دلار بفروشند از طرف بانک ملی با آنها اعتراض شده است که از فروش جلوگیری نکنند و دیگر نفرشند البته سابق یعنی

محاسبات معین خواهد شد که فوراً رسیدگی بکنند بنابراین آقای مخبر فرهند را بنده بهشان اطمینان میدهم که دولت ازین اقدام بهیچوجه کوتاهی نخواهد کرد و اطمینان هم میدهم که هیچ چیز بهیچوجه حیف و میل نمیشود
رئیس - آقایانیکه با پیشنهاد آقای مخبر فرهند ... (مخبر فرهند - پس میگیرم) بسیار خوب پیشنهاد آقای طباطبائی:

(بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم آخر تبصره سه اینطور اصلاح شود
 قانون لازم تنظیم و بمجلس پیشنهاد نماید

رئیس - آقای طباطبائی

طباطبائی - من اول پیشنهاد کرده بودم که این تبصره سوم حذف شود بعد ترسیدم که بگویند پیشنهاد حذف است صحبت نکنید و موقع رأی تکلیفش معلوم میشود و دیدم بدون توضیح آقایان توجه نخواهند فرمود که اولاً آن ماده واحده که پیشنهاد شد و رفت بکمسیون بنظر من بصورت خرابی درآمد و ضایع شد و این تبصره ها بنظر من زائد است مخصوصاً تبصره ۳ که اصلاً معنی ندارد خواستم آقایان توجه بفرمائید آنوقت موقعی که رأی میخواهید بدهید تقاضای تجزیه بکنیم بلکه انشاءالله تصویب نشود ملاحظه بفرمائید نوشته است دولت مکلف است هر چه زودتر شورای عالی اقتصادی را که طرح آن در سابق ریخته شده ... کجا ریخته شده اگر طرحش در مجلس شورای ملی ریخته شده که البته صحیح است و صورت قانونی دارد (صحیح است) و اگر در خارج ریخته شده و مجلس اطلاع ندارد مثل کارهائی که دولتهای سابق در خارج درست کرده اند و معلوم نیست که چیست شما چطور تصویب می کنید و میدهند دست اشخاصی که بروند باز مینویسد : اصلاحاتی که لازم بدانند تشکیل دهد و از تاریخ تصویب این قانون تا انقضای سه ماه نقشه اقتصادی علمی متناسب با احتیاجات فوری کشور تنظیم و به مجلس شورای ملی تقدیم دارد .

مخبر - عملی است نه علمی .

طباطبائی - چیزی که علمی شد میدانید که قابل خیلی دقت است و نظری است معلوم نیست چه چیزی از آب در بیاید و بدردم ما بخورد با نخورد ما گفتیم اختیارات دکتر میلیسپورا لغو بکنیم خوب این صحبتی است و چون دیدم همه موافق هستند بنده هم موافق شدم اما ما گفتیم اختیارات دکتر میلیسپو مملکت را خراب کرد و این را لغو کنیم با این لایحه هم همه موافق هستند برای بعد هم البته يك جنجالی راه خواهند انداخت ما خودمان که مجلس هستیم دیگر بیشتر موجب آشفتگی کار در آینده از لحاظ اقتصاد نباید باشیم بعد دارد در آخر ماده و بخصوص برای منع فرار سرمایه از ایران و تشویق صرف آن در راه تولید ثروت اصولی وضع کند ، کی وضع کند ؟ دولت ؟ یکی از دلایل ما بر بدی اختیارات این است که دیگری وضع اصول و قانون و مقررات میکنند و گفتیم که وضع قوانین از مختصات مجلس است در عین اینکه ماهمین مطلب را صحبت میکنیم اینجا مینویسیم که دولت يك اصولی وضع کند ، اصول را کی وضع کند ؟ برای چی وضع کند ؟ اصلاً دولت حق وضع اصول ندارد حق وضع اصول و قوانین با مجلس است ، اگر غیر از قانون است دیگر لازم نیست که اینجا بنویسیم و هر چه را که لازم میدانند بنویسد می آورند به مجلس بنا بر این این تبصره سوم از اول تا آخرش بی معنی و مثل یکی دو تبصره بالا است .

اردلان - پیشنهاد تجزیه بدهید .

طباطبائی - حالا من خواستم توجه بفرمائید که باین تبصره ها و مخصوصاً به تبصره ۳ رأی ندهید .

رئیس - آقای مخبر .

مخبر - آقا بنده خیلی متأسفم که آقای طباطبائی توجه نفرموده اند ، عین همین تبصره را چون مجلس بآن رأی داد رفت به کمسیون و لایحه از برای همین تبصره معطل شد .

طباطبائی - خوب بود در کمسیون بیندازندش دور ! (خنده نمایندگان) .

مخبر - ... ما هم از ترس اینکه مبدا باز آقای دکتر

شفق به نظایر این الفاظ بچسبند عین اینکه آقای دکتر شفق پیشنهاد کرده بودند و مجلس پذیرفت قبول کردیم اینجا آقای فرمودند که این اصول چی است؟ این موضوعی بود که در آنروز که این پیشنهاد شده بود تمام ایراد بآن گرفتند و این همان توضیحی بود که من آنروز عرض کردم و بعضی از اینها را که شما به بنده ایراد میگیرید این ایرادات اگر چه وارد است ولی متأسفانه معدک مجلس بآن رأی داده این گناه کمیسیون نیست این پیشنهاد از طرف اعضای کمیسیون نشده و ما هر چه فکر کردیم که این تبصره را بیک طریقی اصلاح بکنیم گفتیم ممکنست آقای دکتر شفق رنجش حاصل کنند و چون خودشان بعد از اینکه پیشنهادی داده اند و بمقیده خودشان کاملاً اطراف و جوانب آنرا ملاحظه کرده اند و مجلس هم رأی داده است دیگر اصلاح ما موردی نداشت حالا نظر ایشان تأمین شده است آقایان نمیخواهید رأی ندهید کمیسیون هم اصراری ندارد.

دکتر عبده - بماند برای بعد.

رئیس - آقای دکتر آقایان فرمایشی داشتید؟

دکتر آقایان - بنده عرضی نداشتم.

رئیس - آقای طباطبائی مسترد میکنید؟

طباطبائی - بلی مسترد میکنم مقصودم توضیح بود که در آخر این ماده و تبصره سوم تجزیه بشود.

رئیس - پیشنهاد آقای حاذقی:

پیشنهاد میکنم تبصره وزیر بماده افزوده شود، دولت مکلف است تمام کالاهای انحصاری را به قیمت کمیسیون تدارکات خاورمیانه خریداری نماید.

رئیس آقای حاذقی:

حاذقی - آقایان اطلاع دارند که کمیسیون تدارکات خاورمیانه برای ایران یک سهمیه معین کرده این سهمیه را همه ساله دولت باید دریافت کند و تعداد افراد ایرانی توزیع بکنند و تحویل بدهد در یکی دو سال گذشته مقامهای خارجی که در ایران هستند به وزارت پیشه و هنر و بازرگانی یا وزارت دارائی مراجعه میکردند و باسم و رسمهای مختلف

نخست وزیر - آقا خواهش میکنم که این پیشنهاد خودتان را پس بگیرد چون دولت این موضوع را در نظر دارد.

حاذقی - چون جناب آقای نخست وزیر راجع باین موضوع اطمینان دادند بنده پس میگیرم.

رئیس - پیشنهاد آقای فرود:

(بشرح زیر قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم امر خرید و وارد نمودن کالاهای انحصاری (قند - چای و قماش) در مقابل دریافت حقی به بازار گانان محول و فروش کالاهای نامبرده تحت اصول جیره بندی توسط بازار گانان صورت بگیرد.

یکی از نمایندگان - این خارج از موضوع است.

رئیس - آقای فرود.

فرود - خارج از موضوع نیست مربوط با اختیارات دولت است بنده پیشنهاد کردم امر خرید کالای انحصاری که الان دولت انجام میدهد و بموجب این اختیارات انجام هم خواهد داد ببازر گانان محول شود و فروشش را در داخله هم تحت اصول و مقررات جیره بندی بیاورند ولی با خود بازار گانان باشد دلیل این پیشنهاد بنده یکی این است که تصور میکنم آن دلایل و جهاتی که یک روزی ایجاب کرد همه چیز را ما تحت انحصار دولت در بیاوریم امروز آن موجبات تا اندازه نباشد (صحیح نیست) و دوم اینکه بمقیده بنده این شکایاتی که هست بیشتر ناشی از این است که دولت نمیتواند امر بازرگانی را اداره کند این یک اصلی است در دنیا و دنیا هم قبول کرده است (دکتر رادمنش - اینهم صحیح نیست) الان به بینید که سایرین چه میکنند ممالک دیگر بفلان تاجر اجازه میدهند، این میرود از فلان مملکت هزار تن شکر وارد میکنند و البته آن مملکت هم جیره بندی است آنوقت میگویند آقای تاجر شما حق دارید در هر ماه ۵۰۰ گرم بهر نفر معامله کنید و هر وقت معادل این شکر که شما وارد کردید کوپن ارائه دادید ما مجدداً شما اجازه میدهم که بروید هزار تن یا دو هزار تن دیگر وارد کنید (فرهودی) - اگر

کوپن چاپ کرد چطور؟... اگر کوپن چاپ کرد آنرا هم عرض میکنم ملاحظه فرمائید حالا ما هم امر تجارت و هم امر نظارت هر دو را دادیم بدولت و اگر اقل این دو دستگاه از هم سوا میشد دولت جدی تر و بهتر می توانست نظارت بکند، الان شما نظارت را دادید بدست خود دولت تجارت را هم دادید بدست دولت من میگویم اگر این دو دستگاه را از هم جدا کنید چه جای نگرانی باقی میماند و این شکایاتی هم که آقایان برای کوپن اظهار کردند اینها هم مرتفع میشود این خودش یک اصلی است؛ من تقیاضاً کردم موقعی که این لایحه مطرح بود اجازه بدهند صحبت کنم به بنده اجازه داده نشد، این موضوعی که بنده پیشنهاد کردم این یک امر مهمی است که من حالا با آقایان عرض میکنم و جایش هم همین جا است و دلیل تمام این شکایتهائی که ما از کتر میلسپو داریم بمقیده بنده بد کار کردن دستگاه دولتی است (صحیح است) و قبل از آمدن دکتر میلسپو هم عیناً همین شکایات بود و دلیل اینکه این اختیارات را ما بد کتر میلسپو دادیم همین شکایات بود بنابراین ما نباید امروز یک تصمیمی اتخاذ بکنیم که فردا دچار دردسر شویم و بیائیم تجدید نظر کنیم. فرضاً دولت فعلی را متمم بکنیم که نتوانست خوب کار بکند دولت بعدی هم نمیتواند من معتقدم که کار را بایستی از اساس و ریشه اصلاح کرد، تشخیص من این است که عیب از اینجاست که دولت هم بازرگانی می کند و هم نظارت میکند باید این دو دستگاه از هم سوا شود. تنها مطلب مهمی که پیش می آید این است که فعلاً این دستگاه بسازد گانی برای دولت تحصیل عایداتی میکند این را چه کنیم؟ مقیده بنده این است که بیائیم از این بابت حقی بگیریم و آن تاجری را که باو لیسانس میدهم که آن تاجر وارد بکند بایستی به بینیم چند خرید و چقدر باید بماند باو میگویم برو بهر نفری ۵۰۰ گرم بفروش منراقت میکنم که حتماً ۵۰۰ گرم بفروشد، حتماً بموجب کوپن صحیح بفروشد حتماً آفتاب نکند، این است راه اصلاحات اگر مجلس شورای ملی بخواهد

مقداری کالا میخریدند و در بازار آزاد آنرا میفروختند این موضوع را آنهایی که وارد هستند بهتر اطلاع دارند و در مقابل عین این مقدار را کمیته خاور میانه از سهمیه ایران کم میکرد و از طرفی گاهی دیده میشد که اجناسی را فروشند گانی بدولت عرضه میکردند بقیمتی گرانتر از بهای عادلانه این بود که بنده پیشنهاد کردم که دولت اگر احیاناً بخواهد از کالاهای انحصاری بخرد باید در حدود قیمت کمیته خاور میانه خریداری بکند نه اینکه شکر که کیلوئی سه چهار ریال میخرد کیلوئی هفت تومان بخرد یا یک چیزهای دیگر را بقیمت خیلی گزافی بخرد و آنوقت ضرر کند.

دکتر اعتبار - آقا بنده اخطار نظامنامه دارم.

رئیس - فرمائید.

دکتر اعتبار - آقا این پیشنهاد آقای حاذقی مربوط بلایحه نیست لایحه برای سلب یک اختیاراتی آورده شده و کمیته خاور میانه و قیمت اجناس اصلاً باین لایحه مربوط نیست و نباید خوانده شود.

رئیس - آقای دکتر آقایان.

دکتر آقایان - ایشان یک مطالبی را اینجا گفتند که اگر جواب داده نشود تصور میرود که اینجا یک اهمالی شده است برای آقایان اشتباهی پیش آمده است و او اینست که هیچوقت کمیته خاور میانه نه مالی تعیین میکنند نه قیمتی معین میکنند کمیته خاور میانه سهمیه تعیین می کند یعنی میگوید برای فلان سال فلان مملکت فلان مقدار جا در کشتی داده میشود برای کالا خریدار هر که باشد و اگر هم دولت باشد خودش باید برود جنس را پیدا کند بخرد و مطابق آن سهمیه جنس را بیاورد بنا بر این صحبت از قیمت نیست بلکه جنس را باید دولت یا تاجر در بازار دنیا پیدا کند بخرد و بیاورد.

رئیس - بنا بر این اصلاً مربوط بلایحه الغاء اختیارات نبود.

حاذقی - این در بازار معمول است حالا اگر دولت متوجه باشد باید در این باب توضیح بدهد

اصلاح بکنند والا اختیارات را با آقای بیات بدهید به وزارت دارائی داده شود؛ يك وزارت اقتصاد ملی درست شود مادامی که شما در اساس و ریشه این کارمداخله نکنید اینکار اصلاح نمیشود چون این موضوع خوب مطالعه نشده است نه در مجلس نه در کمیسیون دارائی و نه در هیئت دولت به عقیده بنده این مطلب باید از اساس درست بشود. اگر میخواهید مردم راضی باشند، راحت باشند، يك ترتیب اساسی هم باین کار داده شود این پیشنهاد بنده است غیر از این هم چاره ندارد **نخست وزیر** - نماینده محترم اظهار فرمودند که اینکار در اطرافش مطالعات زیاد نشده و بایستی مطالعه شود و آنوقت خود آقای يك پیشنهادی دادند که این پیشنهاد رویش خیلی مطالعات لازم دارد؛ بعقیده بنده یکی از کارهای اساسی که باید بررسی دقیق بشود و رویش مطالعه بکنند همین نظریه ای است که آقای پیشنهاد کردند اینها يك مطالب مهمی است و واقعاً باید با يك مطالعات مخصوصی با يك توجه مخصوصی فوائد و مضار اینکارها در آن مرکز اقتصادی مورد توجه واقع بشود و يك تصمیمی گرفته بشود البته همانطور که اظهار کردید در سابق چون يك اختیاراتی بود و يك ترتیب دیگری بود شاید آن قسمت ها را آنطور که بنظر خودشان میرسد ترتیب بدهند ولی حالا البته در دستگاہ اقتصادی این نظریات آقای و سایر نظریات که رسیده مورد مطالعه واقع میشود و راجع به نظریاتی که برای امروز مملکت مقتضی باشد تصمیم فوری گرفته خواهد شد این است که تقاضا میکنم آقای فرود فعلاً پیشنهادشان را مسترد بفرمایند چون تصمیمات مقتضی گرفته میشود و نظر ایشان تأمین خواهد شد.

جمعی از نمایندگان - رأی - رأی

رئیس - آقایانیکه با پیشنهاد آقای فرود موافقت می کنید (عده کمی برخاستند) تصویب نشد. پیشنهاد آقای ایرج اسکندری قرائت میشود:

(شرح زیر قرائت شد)

ریاست مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم تبصره ذیل بماده واحده الحاق شود: تبصره ۴ - دولت مکلف است در

طرف یکماه از تاریخ تصویب این قانون سهمیه قماش و قند و شکر شهرستانی را که تاکنون بعللی محروم مانده اند تحویل نماید.

رئیس - آقای ایرج اسکندری

ایرج اسکندری - بنده با اینکه شخصاً علاقه دارم که این لایحه زودتر تصویب شود ولی مجبور شدم که این پیشنهاد را تقدیم کنم (دکتر اعتبار - با وجود این که خارج از موضوع است) ... بله، حرف آقای هم يك قدری. عرض کنم با وجود این که آقایان خاطرشان مستحضر است يك شکایات زیادی که از آقای دکتر میلسپو میشود و يك مقدار زیادی از مخالفتی که با میلسپو میشود و ایراداتی که گرفته میشود يك قسمت عمدتاًش مربوط باین موضوع است که در شهرستانها اجناس انحصاری درست و عادلانه توزیع نمیشود، شما ملاحظه بفرمائید گمان میکنم هیچیک از آقایان نمایندگان نباشد که تلگراف متعددی از محل خودشان نداشته باشند راجع باینکه سهمیه قند و قماش و چای توزیع عادلانه نشده است یا اصلاً نرسیده است بهشان (صحیح است) بنابراین تصدیق میفرمائید که یکی از مسائل مهمی که مورد بحث است و واقعاً باید دولت بآن توجه بکند این موضوع است، بنده شخصاً خودم را عرض میکنم از حوزه انتخابیه ام یکعده تلگراف و کاغذ مرتب میرسد راجع باین موضوع و هر دفعه آنها را فرستادم بوزارت دارائی از طرف دکتر میلسپو هیچ اقدامی نشد و ایشان مخصوصاً راجع بحوزه مازندران و بعضی از حوزه های دیگر معتقدند که چون مأمور امریکائی فرستاده نشده است اصلاً حق زندگانی ندارند، چندین دفعه بنده مخصوصاً با ایشان مذاکره کردم ایشان اظهار کردند که چون در مازندران بدلائلی مانده استیم مأمور امریکائی بفرستیم سهمیه قند و شکر و قماش مازندران داده نمیشود بعد پرسیدم جایی که مأمور امریکائی است آنجا چرا توزیع نمیکنید؟ البته جواب قانع کننده نداشتند که بدهند، در هر حال منظور بنده از این پیشنهاد تطویل کلام نیست و از آقای نخست وزیر میخواستم خواهش کنم که يك توجهی بفرمایند و این تلگرافات را هم خدمتشان

تقدیم میکنم که هر طور که صلاح میدانند اقدام کنند و من تصور میکنم یکماه برای شما کافی باشد که بتوانید بکطوری بکنید که این سهمیه قند و قماش و شکر را بيك طرز عادلانه تقسیم کنند برای اینکه هی مینویسند ما برهنه ایم، ماهیچ چیز نداریم، وضعیتمان بد است این را يك توجهی بفرمائید بنده دیگر عرضی ندارم.

نخست وزیر - چون بنده یکی از نظریاتی را که داشتم و دارم همین قسمت تقسیم قند و شکر و قماش و سایر چیزهایی است که بمردم باید داده شود و امیدوار هستم که بانقشه هایی که خود بنده دارم شاید تا همان یکماه بتوانم اینکار را عملی بکنم ولی از نقطه نظر اینکه هیچوقت میل ندارم يك چیزی را عرض کرده باشم که تا همان موقع معین عملی نشده باشد اینست که حالا وقتش را عرض نمیکنم ولی البته امیدوارم قماش و قند و شکر هر چه زودتر در مملکت بطور عادلانه توزیع شود اینست که خواهش میکنم پیشنهادتان را مسترد بفرمائید.

ایرج اسکندری - چون آقای نخست وزیر وعده دادند و در نظر دارند که این قضیه را اصلاح کنند بنده پیشنهاد خودم را مسترد میکنم.

دکتر عبده - بنده میخواهم پیشنهاد کنم که فقط پیشنهاد هائی که مربوط بلایحه است قرائت شود (صحیح است).

رئیس - پیشنهاد آقای طباطبائی:

(شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم بماده واحده و تبصره ۳ جداگانه رأی گرفته شود.

رئیس - این پیشنهاد تجزیه است و میماند برای موقع رأی گرفتن. پیشنهاد آقای هاشمی قرائت میشود:

(شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد می نمایم که در سطر اول بجای جمله که شامل وزیران الی آخر نوشته شود: که شامل کلیه حقوق بگیران از صندوق دولت خواهد بود.

رئیس - آقای هاشمی.

هاشمی - این توضیحی ندارد بجای يك صنف بخصوصی که شما انتخاب کرده اید و آنها را لکه دار می کنید که آقایان وزیران و نمایندگان باشند این را شامل کلیه حقوق بگیران بکنید که منظورتان هم حاصل شده باشد.

مخبر - اشکالی ندارد بنده می پذیرم.

نخست وزیر - بنده هم قبول میکنم.

رئیس - پیشنهاد آقای مجد ضیائی:

(شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد می نمایم در موقع رأی گرفتن کلمه نمایندگان از ماده تجزیه و حذف شود.

جمعی از نمایندگان - آقای نخست وزیر و آقای مخبر پیشنهاد آقای هاشمی را قبول کردند و منظور شما تأمین شده است.

مجد ضیائی - مسترد میکنم.

هاشمی - راجع به بقیه پیشنهادها بيك پیشنهاد از آقای دهستانی است که در کمیسیون محول کرده اند به مجلس بقیه در کمیسیون تکلیفش معلوم شده است.

فرخ - آقا پیشنهاد رأی باورقه شده است.

جمعی از نمایندگان - رأی - رأی.

رئیس - اول رأی میگیریم با جزاء بعد باورقه بتمام لایحه رأی میگیریم (صحیح است) بنابراین رأی میگیریم بماده واحده بادو تبصره چون تقاضای تجزیه ماده و تبصره سوم شده است.

دکتر شفق - ماده دوم که میخواهید الان رأی بگیری سه تبصره دارد که جزء ماده است و يك تبصره است که بنده و آقای سرتیب زاده و فرهودی پیشنهاد کرده ایم بنابراین باید اول به پیشنهاد تجزیه رأی بگیری بعد تجزیه کنید.

دشتی - آقا اجازه میفرمائید؟

رئیس - بفرمائید.

دشتی - به پیشنهاد تجزیه بهیچوجه لازم نیست رأی گرفته شود پیشنهاد تجزیه رأی ندارد پیشنهاد تجزیه همیشه اجباری است (صحیح است) بنابراین باید اول رأی باقیام و فرمود بگیری بعد باورقه.

رئیس - رأی میگیریم به ماده واحده باد و تبصره آقایانیکه موافقت قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد حالا رأی میگیریم به تبصره سوم .

دکتر شفق - آقا این تبصره را یکدفعه دیگر بخوانید چون آقایان نفهمیدند .

(تبصره سوم بشرح سابق قرائت شد)

رئیس - رأی میگیریم به تبصره سوم آقایان موافقت قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد

رئیس - حالا رأی میگیریم به مجموع ماده و تبصره ها با ورقه موافقت ورقه سفید . . (طوسی) - این ماده الحاقیه باید تکلیفش معلوم بشود بعد رأی بگیرید) . . ماده الحاقیه قرائت می شود :

رفیع - آقا ما داریم رأی میدهم این وضع مجلس نیست

هاشمی - در مجلس يك رسمهای نوینی پیدا شده آقا ده نفر وکیل امضاء کرده اند ، بعد از من مطالبه میکنند که چرا نخواندی ، اگر خود آقایان میگویند نخوان بنسده نخوانم .

رئیس - ماده الحاقیه را خود آقایان گفتند باشد آخر بعد از رأی گرفتن .

(در این موقع اخذ واستخراج آراء بعمل آمده و نتیجه برقرار زیر از طرف مقام ریاست اعلام شد .)

عده حاضر در مرکز ۱۱۱ نفر عده حاضر در مجلس ۹۵ نفر موافقین ۶۹ نفر - مخالفین ۶ نفر ورقه سفید علامت امتناع هفت نفر .

رئیس - بنا بر این این لایحه با کثرت ۶۹ رأی از ۹۵ رأی تصویب شد .

امیر تیمور - الحمد لله که این سند ننگین پاره شد !

طباطبائی - آقا ماده الحاقیه را قرائت بفرمائید . (بشرح زیر قرائت شد)

امضاء کنندگان ماده ذیل را بعنوان ماده دوم لایحه دولت

فاطمی - لایحه تمام شده است این ماده را برای چه قرائت میکنید ؟

[۵ - موقع ودستور جلسه آتیه - ختم جلسه]

رئیس - پس بنا بر این جلسه را ختم میکنیم جلسه آتیه فردا ساعت نه و نیم صبح دستور آن بقیه مولا لایحه بودجه

[مجلس پنج دقیقه بعد از ظهر ختم شد]

رئیس مجلس شورای ملی - سید محمد صادق طباطبائی

قانون

الغاء اختیارات اقتصادی آقای دکتر میلسپو رئیس کل دارائی

ماده واحده - قانون اختیارات دکتر میلسپو مصوب ۱۳ اردیبهشت ۱۳۲۲ باستثناء ماده ۷ آن که شامل کلیه حقوق بگیران از صندوق دولت خواهد بود از تاریخ تصویب این قانون نسخ و هیئت دولت مکلف است ادارات و دستگاههایی که در نتیجه قانون مزبور ایجاد شده یا تحت اختیار رئیس کل دارائی در آمده است تحت نظر و مسئولیت خود گرفته در ظرف یکماه قسمتهائی را که مقتضی بداند منحل و یا با اعتبارات و بودجه و دارائی آنها بوزارتخانه های دیگر منتقل و یا بصورت وزارت اقتصاد یا اداره مستقلمی در آورد . هیئت دولت مجاز است کلیه آئین نامه هائی که تا کنون از طرف دکتر میلسپو صادر گردیده کلاً یا بعضاً ابقاء یا جرح و تعدیل و یا الغاء نماید .

تبصره ۱ - دولت مکلف است بلا درنگ و سائلی در اختیار دیوان محاسبات بگذارد که بکلیه حسابهای دستگاههای اقتصادی کشور از سوم شهریور ۱۳۲۰ تا تاریخ تصویب قانون الغاء اختیارات رسیدگی نماید و پس از سه ماه گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم دارد .

تبصره ۲ - دولت باید از استخدام جدید خود داری نماید و در صورت ضرورت باید بطور مسابقه و با رعایت مواد ۴ و ۷۳ قانون استخدام کشوری عمل نماید .

تبصره ۳ - دولت مکلف است هر چه زودتر شورای عالی اقتصادی را که طرح آن در سابق ریخته شده با اصلاحاتی که لازم بداند تشکیل دهد و از تاریخ تصویب این قانون تا انقضای سه ماه نقشه اقتصادی علمی متناسب با احتیاجات فوری کشور تنظیم و بمجلس شورای ملی تقدیم دارد و بخصوص برای منع فرار سرمایه از ایران و تشکیل صادرات و تشویق صرف آن در راه تولید ثروت اقدامات لازم بعمل آورد .

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه هیجدهم دیماه یکهزار و سیصد و بیست و سه بتصویب مجلس شورای ملی رسید .

رئیس مجلس شورای ملی - محمد صادق طباطبائی

اسامی موافقین - آقایان : طوسی - هاشمی - شهاب فردوسی - دکتر اعتبار - دکتر عبده - پروین گنابادی - ریگی - دولت آبادی محیط - مؤید قوامی - محمد طباطبائی - شریعت زاده - دکتر زنگنه - اسکندری - دکتر فلسفی - مظفر زاده - حکمت - شجاع - ذکائی - عدل - ایرج اسکندری - تهرانچی - او انسیان - دکتر آقایان - فرمند - مقدم - انکرانی - ایبکچیان - دکتر رادمنش - فیروز آبادی - خلعتبری رستم کیو - دکتر مجتهدی - جواد مسعودی - محمد گرگانی - آشتیانی - اعتماد - صادقی - بهادری - صدر قاضی - فتوحی - دشتی - مؤید نایبی - مرآت اسفندیاری - اکبر - بیات - رفیع - حاذقی - تجدد - رحیمیان - اردلان - عباس مسعودی - دکتر معظمی - مهندس فریور مجد ضیائی - بدین اسفندیاری - دهستانی - جمال امامی - دکتر محمد مصدق - صدریه - تیموری - دهقان - عامری - امینی - نمازی - افخمی - ذوالفقاری - امیر تیمور

اسامی مخالفین - آقایان : صمصام بختیاری - ساسان - خواجه نصیری - عباس حشمتی - فرهودی - فرخ - سر تیپ زاده ورقه سفید بی امضاء علامت امتناع - ۸